

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Andra Kammaren.

N:o 45.

Onsdagen den 21 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet, och leddes förhandlingarna äfven nu af herr vice talmannen.

§ 1.

Till fortsatt handläggning anmäldes statsutskottets utlåtande n:o 93, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående godkännande af postverkets utgiftsstaten för år 1910 m. m.; och lämnades därvid i fråga om *punkten II* enligt förut skedd anteckning ordet till:

*Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.*

Herr Svallingson, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Under förutsättning att 1908 års Riksdag ägt tillräckligt tid på sig att behandla den kungl. proposition, angående reglering af postverkets stater, som då inkom till Riksdagen under april månad, torde man kunna antaga, att det läge, i hvilket vi i närvarande ögonblick befinna oss, icke hade förekommit. Jag tror mig nämligen kunna våga det påståendet, att det i år framlagda förslaget kommer att vinna Riksdagens bifall. Och lika säkert torde det förslag, som kom in under fjolårets riksdag, vunnit *den* Riksdagens bifall, såvidt det blifvit af Riksdagen behandladt. Genom ett framskjutande ett år af frågans behandling vill det synas, som om staten gjort en besparing på 580,000 kronor. I sanning ett ganska afsevärdt belopp. Men då jag frågar mig, huru denna besparing kommer till stånd, måste jag gifva mig det svar: det har skett på bekostnad af den stora tjänstemannakår, som tillhör postverket. Under sådana förhållanden kan jag för min del icke gilla en besparing. Jag anser den icke tillkommen på ett sätt, som är värdigt Riksdagen.

Herr Olssons i Fläsbro resonemang under förmiddagens lopp torde kanske från juridisk synpunkt kunna försvaras. Men jag undrar, huruvida icke den moraliska förpliktelsen ändå återstår för Riksdagen att, med hänsyn till 1908 års Riksdags uttalande, fylla.

Det glädde mig, då jag hörde herr Sjö i sitt anförande till sist uttala, att han icke skulle sörja öfver ett antagande af reservanternas förslag. Jag sätter stort värde på herr Sjö's uttalande,

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

ty jag vet, att det är uppriktigt och att det kommer från hjärtat.

Men, mina herrar, hvad skulle inträffa, tro herrarne, om vi i dag komme till ett annat resultat än *det*, reservanternas här framlagt för oss. Enligt mitt förmenande skulle sorg och besvikenhet göra sig gällande i många hem, där man nu hoppats på att det löfte, som 1908 års Riksdag gaf på hand, skulle af 1909 års Riksdag infrias.

Herr talman, jag vet, att det är flera talare, som komma att yttra sig i frågan, hvarför jag icke vill förlänga debatten och jag har därför endast med dessa ord velat gifva min ståndpunkt till kanna. Och i anslutning till detta mitt uttalande hemställer jag om bifall till reservanternas förslag i den omdebatterade frågan.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Jag nödgas till att börja med ett ögonblick erinra om den reglering, som 1902 antogs af Riksdagen angående de nu ifrågavarande statstjänarne. Den har särskildt utaf herr Olsson i Fläsbro anförts såsom skäl för att man nu icke skulle bevilja reservationen i denna punkt. Låtom oss dock komma ihåg, att den kommitté, som utarbetade den lönestat, hvilken antogs 1902, uttalade — åtminstone majoriteten inom densamma — att den satte lönerna så små därför, att den ansåg, att Riksdagen skulle åt dessa funktionärer bevilja det dyrtidstillägg, som då beviljades åt andra statstjänare. Detta dyrtidstillägg beviljades icke. Således fingo dessa mindre lönebelopp, än som af kommittén afsågos. Och med rätta framhölls sedan, och har framhållits gång på gång, att denna lönerreglering endast måste hafva varit provisorisk. Men då uti Riksdagen förslag framkom att afhjälpa det missförhållande, som enligt mångas mening häri genom inträdde, har man också pekat på att Riksdagen så sent som år 1902 bestämt dessa löner: och därför skall man icke rubba hvad Riksdagen sagt. Nu åberopar man också hvad Riksdagen 1908 sagt, men då säger herr Olsson i Fläsbro, att det bör man icke alls fästa sig vid, i synnerhet om man icke varit närvarande i Riksdagen. Det är enligt min mening inkonsekvent; och öfver hufvud taget torde det vara riskabelt att ställa sig på den ståndpunkten att, därför att jag icke varit med om ett riksdagsbeslut, så är jag icke af detsamma bunden, för så vidt det gäller min uppfattning vid närmast följande riksdag.

Jag skall också i detta sammanhang be att få något uppehålla mig vid hvad denna fråga i själfva verket är. Det var ett förbi-seende af min ärade kamrat på Gäfleborgslänsbanken, då han yttrade, att generalpoststyrelsens tjänstemän skulle redan i år retroaktivt få den lön, som de först 1910 borde få åtnjuta, men att de samtidigt som de finge denna löneförbättring, icke behöfde arbeta mer än 6 timmar i stället för, såsom enligt det nya förslaget, 7 timmar. Det här föreliggande förslaget rör icke alls generalpoststyrelsens tjänstemän, utan det står, att tjänstemännen vid postverkets *distrikts- eller lokalförvaltningar* skola få åtnjuta de för-

måner, som det här är fråga om. Således, generalpoststyrelsens tjänstemän måste vi alldeles lämna ur räkningen i detta fall, d. v. s. de få detta år, för så vidt — hvilket ju är sannolikt — Riksdagen upprepar sitt beslut från förra årets riksdag, det dyrtidstillägg, som tillerkännes sådana tjänstemän, hvilkas löner icke reglerats. Dessa tjänstemän i generalpoststyrelsen äro för öfrigt öfver hufvud taget betydligt bättre aflönade än massan af tjänstemän vid distrikts- och lokalafdelningarna. Styrelsens tjänstemän få alltså visserligen icke retroaktivt, om herr Olssons förslag går igenom, åtnjuta den högre aflöning, som det är fråga om, men de få dyrtidstillägg, hvilket däremot icke tjänstemännen vid distrikts- och lokalafdelningarna få, ty deras lönestat reglerades så sent som 1902, och de äro därför uteslutna från Kungl. Maj:ts proposition, sådan den föreligger om tillfälligt lönetillägg. Det är således alldeles felaktigt detta; de, som stå fullkomligt oberoende af detta, äro generalpoststyrelsens tjänstemän. Men bland den stora massan af de öfriga funktionärer, som finnas vid postverket — hvad vi må säga för öfrigt, om vi hafva stridiga åsikter, huruvida det är en tillräckligt god lönereglering eller icke — finns en hel mängd bland statens alla minsta inkomstagare. Det är ju gifvet, att de redan inordnat sin lilla årsbudget med tanke på att Riksdagen skulle infria sitt löfte, samt att det för dem skulle vara en verklig svårighet att återigen finna, att de icke hade mer att räkna på än den inkomst, som de ordinärt skulle hafva. Vilja verkligen herrarne i denna kammare vara med om att spela dem ett sådant spratt, för att använda ett mycket vulgärt uttryck! Man säger, att man icke skall göra en sådan här historia nu, därför att det skulle vara ett farligt prejudikat. Jag vill dock i alla fall erinra herrarne om att, när Kungl. Maj:t vid 1907 års löneroglering för järnvägens tjänstemän hade gifvit dem löfte, att den skulle verka retroaktivt från och med den 1 januari 1907, Riksdagen infriade Kungl. Maj:ts löfte. Men när det nu gäller att infria Riksdagens eget löfte, är man tveksam. Det är väl också en synpunkt, som skulle kunna läggas herrarne på hjärtat. Och jag tror också till sist, att det icke är värdigt att försöka bortförklara, att här icke ett löfte är gifvet.

Man kan ju visserligen säga, att det formellt icke är något löfte, men om herrarne taga del af den debatt, som uti denna fråga fördes i Första Kammaren förlidet år, skola herrarne finna, att där af tvenne talare bestämdt underströks, att det var ett löfte, som då gafs och hvilket skulle infrias innevarande år. Det är alldeles visst och säkert, att jag för min enskilda del och flera med mig, som voro med vid statsutskottets behandling af frågan förlidet år, fingo den uppfattningen, att det var ett formligt löfte, som gafs och det var just med hänsyn därtill, som vi lättare kunde vara med om, att frågan skulle uppskjutas. Det är, såsom jag nyss sade, alldeles säkert, att alla dessa små löntagare — vi skola nämligen komma ihåg, att en hel del af de löner, hvarom här är fråga, gå under 2,000 kronor och många mellan 2- och 3,000 kronor — att alla dessa, hvilkas inkomster hittills närmast sig

*Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.*

(Forts.)

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

existensminimum, ordnat sin lilla budget just med tanke på att Riksdagen skulle med välvilja pröfva den framställning, som nu föreligger.

Jag tror, herr talman, att alla skäl, utom de rent formella, både reella och humana, tala för att Riksdagen bör bifalla reservationen, till hvilken jag således ber att få yrka bifall.

Häruti instämde herr *Thor*.

Herr Rydén: Jag begärde ordet med anledning af hvad som här i förmiddags yttrades af herr Olsson i Fläsbro och särskildt med anledning af den uppgift, som han därvid lämnade, på tal om att postverket vid 1902 ars riksdag erhållit en löneregleryng. Herr Olsson i Fläsbro är säkerligen så inne i den utredning, som åtföljer detta ärende, att han vet, att den löneregleryngen i en mängd fall, såsom flerfaldiga gånger påvisats för Riksdagen, icke innebar en löneförhöjning, utan tvärtom i många fall en *sänkning af lönerna*. Jag ber att herrarna måtte taga denna omständighet i betraktande.

Jag vill därjämte, herr talman, lämna en upplysning, som måhända kammarens ledamöter förut icke känna till. Denna min uppgift rör de siffror, som utvisa, huru staten i närvarande ögonblick står. Före behandlingen af femte hufvudtiteln, alltså förleden lördag, hade genom nedprutningar i af Kungl. Maj:t begärda anslag gjorts en besparing å 1,818,326 kronor. Om därifrån drages hvad som å andra poster beviljats utöfver och utom det, som af Kungl. Maj:t föreslagits, d. v. s. ett belopp af 215,133 kronor, går den verkliga inbesparing, som Riksdagen intill förra lördagen gjort på kommande års stat, således upp till 1,603,193 kronor. Nu ha äfven åtskilliga nedprutningar vidtagits i fråga om femte hufvudtiteln och i vissa af dessa förestå gemensamma voteringsar, i allt om en summa af ungefär 1,700,000 kronor. Vid sådant förhållande tror jag, att man i någon mån kan se mindre pessimistiskt på denna fråga, än hvad kanske en del af kammarens ledamöter eljest äro böjda för att göra.

Jag skall emellertid utöfver lämnandet af denna upplysning be att få säga några ord angående min personliga ställning till denna fråga. Jag hade för min del för principens skull under inga omständigheter velat vara med om att bevilja en löneregleryng med retroaktiv verkan för det löpande året, om icke saken hade sin förhistoria. För alla dem, som voro med om förleden Riksdags beslut i denna fråga, hvarigenom det då framlagda förslaget om löneförbättring för postverkets personal sköts åt sidan, står det i själfva verket klart — åtminstone har jag den uppfattningen — att detta uppskof skedde därför, att Kungl. Maj:ts proposition i ämnet inkom så sent, att statsutskottet icke kunde behandla densamma. Men enhvar besjälades dock därvid innerst af den mening, att vederbörande tjänstepersonal icke skulle behöfva blifva oskyldigt lidande på grund af detta uppskof. Finnes det någon

rim och reson i detta, att därför att Kungl. Maj:t inkommer med en proposition i Riksdagens elfte timme och därför att statsutskottets vice ordförande far bort till Ryssland för att gifva bort en af våra prinsar, postverkets personal skall blifva lidande därpå, något som dock skulle ske, ifall vi nu toge tillbaka det löfte, som Riksdagen den gången afsåg att gifva. Under den debatt rörande denna fråga, som förekom i statsutskottets plenum, meddelade ordföranden på den afdelning, som behandlat denna fråga — och han vände sig därvid särskildt till de ledamöter af utskottet, som sutto på riksgäldsafdelningen — att det från afdelningens sida var alldeles tydligt, att man ville gifva ett löfte, men att man ville gifva detta i en sådan form, att man icke formellt föregrepe 1909 ars Riksdags vilja och beslutanderätt. Den känslan hade vi allesammans, och jag får säga, att jag för min personliga del icke skulle vilja vara med om att bryta ett löfte, till och med om jag ansåge mig ha gjort en dumhet, då jag gifvit detsamma. Jag anser det icke vara Riksdagen värdigt att söka med allehanda bortförklaringar komma ifrån, att man här verkligen har förpliktelse att se till, att postverkets tjänstepersonal verkligen får den löneförbättring, den väntar sig.

Detta har varit ett af de skäl, som för mig varit afgörande och som gjort, att jag voterat till förmån för reservationen, och jag hoppas, att kammaren äfven skall ha den känslan, att Riksdagen bör hålla det ord, som den en gång gifvit. Jag ber således att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Rydén förenade sig herrar *Christiernson* och *Kristensson*.

Herr Ekman i Mo gård: Herr talman! Jag skall endast tillåta mig att i allra största korthet göra några små randanmärkingar till den diskussion, som här förts. Jag vet mycket väl, att Riksdagen, såsom herr Zetterstrand här framhöll, icke kan formellt afgifva något juridiskt bindande löfte, men jag vågar att till kammaren framställa den frågan, huruvida det icke existerar en utomordentligt stor likhet mellan hvad jag i mitt första anförande tillät mig kalla ett löfte och hvad herr Zetterstrand kallar en moralisk förpliktelse, som förmådde honom att yrka bifall till reservationen. Jag tror, att om vi känna oss moraliskt förpliktade att bifalla reservationen är det därför, att vi nog innerst känna, att det uttalande, som Riksdagen förra året gjorde, bör uppfattas och uppfattats såsom ett löfte, äfven om åt detsamma icke kan gifvas en juridiskt bindande form.

Om alltså herr Zetterstrand och jag äro eniga i vår slutliga uppfattning, är det nog å andra sidan en mycket stor skillnad mellan denna vår uppfattning och den uppfattning, som under diskussionen uttalats af den ärade ledamoten af statsutskottet, herr Sjö. Herr Sjö ville nämligen göra gällande, att då Riksdagen välvilligt behandlat själfva lönefrågan Riksdagen i själfva verket

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

hade uppfyllt, hvad Riksdagen i sin skrivelse förlidet år uttalat. Detta måtte nog bero på något missförstånd af herr Sjö, ty de ord jag tillät mig citera ur skrivelsen hänföra sig alldeles direkt till det af generalpostdirektören uttalade förhållandet, att han skulle anse sig nödsakad att föreslå, att postpersonalen hölles skadeslös för den förlust, som skulle drabba densamma genom uppskofvet med lönefrågans lösning. De hänföra sig alls icke till lönefrågan i dess helhet, utan till denna fråga om retroaktiv verkan af löne-regleringen. Jag försökte framhålla detta redan i mitt första anförande, men jag måtte icke lyckats göra det tillräckligt tydligt. Jag tror, att, om herr Sjö vill noga genomläsa skrivelsen, han skall finna, att det är till generalpostdirektörens uttalande dessa ord hänföra sig och icke till löne-regleringen i dess helhet.

Herr Olsson i Fläsbro förklarade, att han icke ville höra ett sådant tal, som att postverkets personal skulle hållas skadeslös för den förlust, som den i detta fall har lidit. Jag fruktar, att om Riksdagens beslut skulle gå i den riktning, som herr Olsson i Fläsbro yrkade, han får höra det talet i vida större utsträckning än han någonsin har väntat sig. Och det lär väl icke vara tvifvel om, mina herrar, att ej denna personal kommer att lida en skada, om dess löne-reglering uppskjutes ett helt år. Man må räkna huru som helst och söka bortförklara den saken, det faktum kvarstår dock, att postpersonalens löne-reglering och därmed sammanhängande löneförbättring har blifvit uppskjuten ett helt år, och detta är ovedersägligen till skada för denna personal, en skada, som jag anser, att det är Riksdagens plikt att hålla den skadeslös för.

Herr Olsson förmenade också, att Riksdagen därmed att den hade lofvat att välvilligt pröfva förslaget endast förklarat, att den icke skulle komma att motvilligt pröfva detsamma. En sådan förklaring från Riksdagens sida vill synas mig bra öfverflödigt, om den skulle afse endast det, som herr Olsson ville inrymma däri. Jag vågar hoppas, att det icke skall behöfva förklaras af Riksdagen, att sådana frågor, som den är satt att pröfva, icke i något fall skola röna annat än välvillig pröfning och i hvarje fall aldrig från Riksdagens sida komma att röna motvillig pröfning. För mig förefaller det talet åtminstone dunkelt.

Det är dessa små randanmärkningar, herr talman, som jag velat tillåta mig göra till den diskussion, som förts, en diskussion, som icke kunnat föranleda mig till att ändra uppfattning med afseende på det yrkande, som jag tillåtit mig afgifva.

Herr *Camitz* instämde häruti.

Herr *Persson* i Stockholm: Herr talman! Jag begärde ordet hufvudsakligen därför att i den reservation, som vi nu diskutera, icke de allra sämst aflönade i poststaten äro medtagna, nämligen de 19 vaktmästare, som äro till finnandes hos generalpoststyrelsen. Det har antydts, att anledningen till att det icke föreslagits, att lönestaten för dem skulle ha retroaktiv verkan, var rent förbise-

ende. Och nu kan gifvetvis ingenting göras däråt, utan det kan endast uttalas önskvärdheten af att generalpoststyrelsen bereder dessa de sämst aflönade någon extra ersättning redan under detta år. Det finnes ju ett förslagsanslag till arfvode åt extra tjänstemän, vikariatsersättning m. m., uppgående till 50,000 kronor, och jag antager, att generalpoststyrelsen har i sin makt att af detta anslag bereda dessa vaktmästare nödig ersättning, i form af gratifikation eller under annan form, äfven för innevarande år. Och jag vill upplysa om att deras inkomster för närvarande äro 800 eller 900 kronor per år. Då de varit fem år i tjänst, ha de sammanlagdt 900 kronors inkomst. Utom de ordinarie finnas 7 extra vaktmästare, hvilka enligt den nu antagna staten skola bli ordinarie. Och dessa ha icke mera än 66 kronor per månad i aflöning förutom ett extra lönetillägg, som de fingo förra året, uppgående till 15 procent af dessa 66 kronor per månad. Jag förmodar, att om generalpoststyrelsen »tager sig det orådet före» att bereda samtliga dessa vaktmästare ett lönetillägg äfven i år, ehuru ett dylikt *förslag* icke nu kan framställas i Riksdagen, torde icke någon enda ledamot af Riksdagen och jag hoppas icke heller af regeringen ha något att invända mot denna poststyrelsens åtgärd. Jag har med detta, innan debatten afslutas, endast velat fästa generalpoststyrelsens och vederbörandes uppmärksamhet på denna möjlighet att för bestridande af ifrågavarande utgift anlita det omnämnda förslagsanslaget.

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Branting, Borg, Hasselquist, Rissén, Wallin, Berg* i Munkfors, *Forssell* och *Rundgren*.

Herr Thylander: Jag ber att beträffande den nu förevarande frågan få instämma i hvad herr Persson i Stockholm här yttrade. Jag vill emellertid säga, att det icke beror på förbiseende eller glömska, att icke vaktmästarne i generalpoststyrelsen kommit med i det nu föreliggande förslaget. Anledningen därtill är den, att vaktmästarne i fråga intaga en särställning och på grund däraf icke blefvo medtagna, när Riksdagen reglerade lönerna för postbetjäntkåren, och nu var det ingen, som tänkte, att de skulle få komma med på det förslag, som nu föreligger till afgörande. Det är ju alldeles gifvet, att om de skulle komma med här skulle detta ske med anledning af särskild framställning i sådant syfte, ty åt dem har icke gifvits något löfte angående retroaktiv verkan af löneregleringen; det gäller således icke dem. Jag hade icke reda på att de hade en dylik särställning, och ingen annan intresserade sig heller för dem medan tid därtill var; först i dag har det kommit fram, att anledningen till att tjänstemännen hos generalpoststyrelsen icke kommit med här, är den, att generalpoststyrelsen icke gjort någon framställning därom. Dessa få för öfrigt ett ortstillägg i öfverensstämmelse med hvad som lämnas till tjänstemännen vid distrikts- och lokalförvaltningarna. Som sagdt, något anspråk, att de skulle få komma med här, har icke framställts i

*Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)* fråga om vaktmästarne hos generalpoststyrelsen, men detta har icke berott vare sig på glömska eller förbiseende. Om emellertid någon vill kalla det så, ha ju dock denna glömska och detta förbiseende sin grund däri, att de icke själfva i rätt tid gjort någon framställning därom.

Härmed var öfverläggningen angående punkten II slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena framställde herr vice talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därá och bifall i stället till den af grefve A. F. Wachtmeister m. fl. vid punkten afgifna reservationen; och fann herr vice talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i punkten II af utskottets förevarande utlåtande n:o 93, bifaller den af grefve A. F. Wachtmeister m. fl. vid punkten afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 106 ja mot 104 nej, hvadan kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den af grefve A. F. Wachtmeister m. fl. vid punkten afgifna reservationen.

Punkten III.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 99, hade friherre *Palmstierna* hemställt, att Riksdagen ville till postföraren Anders Johan Johansson i Furusund, född den 27 juli 1836, bevilja ett årligt understöd af 300 kronor att utgå från och med år 1909.

Utskottet hemställde, att friherre *Palmstiernas* ofvanberörda motion, n:o 99, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I afseende å utskottets motivering hade reservation afgifvits af herrar *Starbäck* och *Thor*.

Efter föredragning af utskottets hemställan begärdes ordet af:

Friherre *Palmstierna*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Nyss har ju kammaren låtit det goda hjärtat tala efter en

mycket lång debatt i en stor fråga; nu ber jag kammaren att visa samma välvilja efter möjligen en mycket kort debatt i en mindre fråga.

Det gäller här denne gamle man, som efter lifslångt arbete i hafsbandet, där han fört posten å linjen Furusund—Norrtälje, linjen Angskär samt linjen Furusund—Blidö, nu är i stort behof af understöd från statens sida för att kunna uppehålla sig jämte sin gamla blinda hustru, då hans arbetskraft nu tagit slut. Jag ber herrarne sätta sig in i, huru många svårigheter denne man under 38 års lång tjänstgöring fått kämpa med därute i skärgården. Herrarne se af de intyg, som jag i motionen anfört, att han icke sällan fått krypa en nattgammal is fortskaffa posten öfver sunden mellan holmarna, innan han uppnått fastlandet, äfvensom att han under postforsling vid nyårstiden för några år sedan gick ned sig på svag is, efter hvilken tid hans krafter, såsom läkarbetyg utvisar, varit så nedsatta, att han nätt och jämt kunnat sköta sin tjänstgöring. Det framhålles vidare, hurusom Johansson genom mod, rådhighet samt aldrig svikande energi och pliktkänsla vid många tillfällen förekommit postens försenande äfvensom åtskilliga gånger med vådlig lifsfara räddat postgodset från sänkning och med hänsyn till posternas värderika innehåll skyddat det allmänna från allvarsamma förluster, och den, som intygar detta, hans förman, postmästaren i Norrtälje, slutar med att hemställa, att Johansson under sin nu inträdda ålderdom måtte befrias från nöd och bekymmer genom erhållande af årligt understöd.

Såsom herrarne finna, är det under rent exceptionella förhållanden som denne man tjänstgjort, särskildt då han vintertiden arbetat sig fram med posten där ute i hafsbandet.

För mig står frågan så: Vill nu Andra Kammaren lämna denne man ett välförtjänt understöd på hans ålderdom eller icke? Vill kammaren tillåta, att en man, som under 38 års tid under de mest svåra förhållanden arbetat i statens tjänst, skall kastas på fattighuset, sedan han nu icke längre har några arbetskrafter att försörja sig med, eller vill kammaren verkligen gifva honom ett erkännande för hans oförvitliga tjänstgöring under alla dessa år? Det synes mig, som om kammaren endast hade ett svar att gifva på denna fråga, nämligen samma svar, som uttalades af vederbörande kommunalnämnsordförande, som säger, att Johansson är medellös och därför i stort behof af pension, eller för att citera en annan intygsgifvares ord, »tungt blefve det för den, som såsom bemålde Johansson slitit ut sig i statens tjänst, att på ålderns dagar jämte ålderstigen blind hustru äta kommunens hårdsmälta nådebröd». Nej, mina herrar, vi skola icke låta denne gamle man äta kommunens hårdsmälta nådebröd nu på ålderns dagar.

När jag läser hvad utskottet och reservanterna säga beträffande denna fråga, ser jag, att det går som en röd tråd genom det hela, att alla äro villiga att gifva Johansson understöd — men icke förty skulle han nu gå förlustig detsamma.

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.

(Forts.)

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.

(Forts.)

Hvad beror detta på? Johansson har åren 1906 och 1908 gått in till generalpoststyrelsen med begäran om understöd, men styrelsen har icke haft några medel för detta ändamål. Nu påpekas, att postkommissionen gjort hemställan om »att då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller landtbrefbärare från befattningen afgår efter längre tids tjänstgöring samt visar sig vara i behöfvande omständigheter, till sådan funktionär utbetala årligt understöd med lämpligt belopp, dels att, då tjänsteman vid postverket eller annan person under sysselsättning för postverkets räkning träffas af olycksfall eller eljest lider skada, tilldela sådan person ett efter förhållandena afpassadt understöd.» Då i den kungl. propositionen för i år talas om de fördelar, som sålunda skulle beredas vissa postfunktionärer, har man emellertid därvidlag icke tänkt på sådana postförare, som utan att vara landtbrefbärare, dock forsla post direkt mellan postanstalter. En sådan man som denne Johansson uteslutes således från möjligheten att få ett sådant understöd som det, man här afsett att bereda.

Nu svarar emellertid utskottet, att Johansson fortfarande ombesörjer den ifrågavarande postföringen och att enligt hvad af generalpostdirektörens skrivelse framgår, är generalpoststyrelsen beredd att, när Johansson framdeles frånträder sin nämnda syssla, taga under öfvervägande, huruvida något understöd kan honom beredas, och på den grund afstyrker utskottet min motion. Men jag vill då säga herrarne, att utskottet kanske något ofrivilligt blifvit fördt bakom ljuset i den föreliggande frågan. Ty saken ligger på det viset, att när Johansson gått in till generalpoststyrelsen med framställning förklarades, att när han får afsked skall styrelsen taga i öfvervägande att gifva honom ett anslag, *ett mindre anslag en gång för alla*, ett anslag ungefär likt det, som brukar gälla vid olycksfall och dylikt, nämligen högst 150 kronor. Sålunda skulle den mannen, när han fått afsked och lagt in en skrivelse, samt vederbörande tagit en lång betänketid och ärendet gått hela den långsamma vägen, möjligen få ett understöd en gång för alla af högst 150 kronor. I svarsskrivelse till Johansson, som jag läst, framhålles, att det skulle vara ett *mindre* belopp *en gång för alla* och ej, som af reservanterna begäres, ett *årligt understöd*. Nu är det emellertid ett sådant årligt understöd, som mannen nödvändigtvis behöfver, om han icke skall helt och hållet falla fattigvården till last. Saken ligger sålunda på ett ytterst egendomligt sätt. När Johansson sedan skref till generalpoststyrelsen, svarade man: »Sedan Ni fått afsked, skall Ni få ett litet understöd en gång för alla.» När det motioneras i Riksdagen, säges det: »Ja, mannen skall få understöd». Man vet ej om det gäller understöd en gång för alla, eller om det skall vara på det viset, att den gamle mannen vidare skall få vänta på sitt understöd och en längre tid år från år — han är nu 73 år gammal — nödgas hålla på med sitt arbete. Läkaren säger, att han ej utan absolut fara för sitt lif kan sysselsättas i sitt ansträngande arbete som postförare. Men han måste

alltjämt fortfara, därför att han ej kan få förvisning om understöd, förrän han lagt in ansökan om afsked. Det är verkligen absurdt. Alla, som äro i statens tjänst, veta, att vid afgang från befattning får man understöd, pension. Men denne man, som tjänstgjort i 38 år, vill man tvinga att utan säkerhet att få understöd lägga in sin afskedsansökan. Det synes mig ej rätt handladt mot en man, sådan som denne, utan det riktigaste vore, i fall kammaren ville göra något uttalande, att han vid afgången från sin befattning skall få ett årligt understöd, så att han kan lefva något så när sorgfritt på ålderdomen.

Det synes mig, att man ej heller sedan skulle åberopa detta som ett farligt prejudikat. Detta är ju ett rent exceptionellt fall. Det har framhållits jämväl af generalpoststyrelsen, att under 40 år endast förekommit enstaka ansökningar om sådana understöd, och när vi studera de förhållanden, som gälla för Johansson, är det klart, att ytterst sällan liknande fall kunna förekomma.

Näväl, mina herrar, jag ber sålunda, att kammaren skall frånga principen att endast säga detta: »icke kan till någon kammarens åtgärd föranleda», utan att kammaren ville besluta i enlighet med hvad jag nu yrkat, nämligen »att Riksdagen ville till postföraren Anders Johan Johansson i Furusund, född den 27 juli 1836, bevilja ett årligt understöd af 300 kronor från och med dagen för hans afgang från sin befattning».

När jag gör detta yrkande, vill jag säga kammaren, att det är min uppfattning, att ett bifall till mitt yrkande icke är ett barmhärtighetsverk, utan det är här fråga om att kammaren skall begagna sig af rättigheten att erkänna mannens plikttrogna tjänstgöring och på samma gång infria den plikt, den har till den som arbetat i statens tjänst, fast han ej varit anställd som ordinarie tjänsteman.

I detta anförande instämde herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Camitz*, *Wilson*, *Hellgren*, *Leksell*, *Forssell*, *Berg* i Munkfors, *Jansson* i Edsbäcken, *Thavenius*, *Karlsson* i Fjäl, *Hedström*, *Otto*, *Åkerman*, *Berg* i Göteborg, *Wallentin*, *Lindblad*, *Röing*, *Berglund*, *Malmberg*, *Cervin*, *Borg*, *Juhlin*, *Hagström*, *Vahlquist*, *Lindgren* i Oskarshamn, *Zetterstrand*, *Lindberg*, *Pålsson*, *Christiernson*, *Tengdahl*, *Hasselquist*, *Kobb*, *Beckman*, *Aberg*, *Pettersson* i Södertälje, *Lindhagen*, *Blomberg*, *Kjellberg*, *Lindley*, *Fürst*, *Rissén*, *Hellberg*, *Andersson* i Hockerum, *Söderberg* i Stockholm, *Andersson* i Hägelåkra, *Carlsson* i Solberga och *Larsson* i Göteborg.

Herr Åkerlund: Herr talman! Då man förut i dag rört sig med så många millioner, så kan man tycka, att detta är en mycket liten fråga, men enligt min åsikt är denna fråga dock mycket stor. Den är stor i så fall att jag alltid ansett det som en ytterst viktig sak att svenska Riksdagen städse ser till, att rättfärdighet skipas för alla dess trogna tjänare, äfven om dessa icke äro eller varit i ordinarie tjänst. Denne person har visserligen icke varit anställd

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.

(Forts.)

som ordinarie; det har också åberopats. Jag tog mig friheten i föl att väcka en motion i samma ärende fast i en annan riktning. Men denna motion blef afslagen. Att Johansson icke varit ordinarie bör dock betyda föga, ty jag vill fråga de herrar, som känna förhållandena på landsbygden, huru många af dem, hvilka haft anställning som extra postförare, hafva tjänat i så lång tid som denne man? Han har tjänat staten plikttroget i 38 år och icke en enda gång uraktlåtit att göra sin plikt. Tvärtom har han många gånger vedervägat sitt lif vid skötandet af sin befattning. Det kan visserligen synas, som om han skulle ha ganska bra betaldt för sitt arbete, men jag ber då att få meddela herrarne — jag känner förhållandena, mannen bor inom min valkrets — att han af den betalning, han fått, mångfaldiga gånger måst offra hela månadsaflöningar för att komma fram till fastlandet och tillbaka. Han har hela tiden trots denna, som man kan tycka, ganska betydliga aflöning haft ytterst ringa öfver till sin utkomst. Friherre Palmstierna nämnde nyss, att isen brustit under honom. Ja, detta har varit fallet många gånger, och en gång fick han ligga tre timmar i vattnet, innan man fick upp honom, och då var han utan sans och fick därefter ett så svårt hjärtlidande, att han har ytterst svårt att fortsätta med sin tjänstgöring. Men han måste tjänstgöra, ty han vet ju ej, om han annars får något för sin utkomst. Han har visserligen från generalpoststyrelsen fått en så lydande skrifvelse: »Härigenom får jag, enligt uppdrag, meddela Eder, att Eder framställning om pension från postverket för närvarande ej kan föranleda till någon generalpoststyrelsens åtgärd. När Ni upphör med postföringen, vill generalpoststyrelsen, uppå förnyad framställning från Eder, emellertid taga under öfvervägande, huruvida icke något understöd för Eder må beredas, o. s. v.»

Därjämte finnes en annan skrifvelse, som intygar precis hvad friherre Palmstierna nyss sagt, att om generalpoststyrelsen skulle kunna gifva honom understöd, så skulle det i bästa fall blifva ett litet sådant en gång för alla.

Hvad tro herrarne en fattig man som uppnått denna ålder, är illa sjuk och har en blind hustru, skulle hafva för utsikt, om han upphörde med tjänsten, annat än fattigvården? Den som har det så ställt, vågar icke taga afsked utan måste anstränga sina krafter till det yttersta. Jag håller före, att denne ringa man, som, ehuru han ej varit i ordinarie anställning, troget och ärligt tjänat fosterlandet i 38 år mot en ringa penning, ej förgäfves har väddjat till svenska Riksdagen. Jag är således fullt öfvertygad om att Andra Kammaren gärna skall ådagalägga sin tacksamhet för plikttroget arbete genom att bevilja honom detta lilla understöd, och jag är likaså viss därom, att Första Kammaren äfven skulle ha gjort det, om den fått de upplysningar, som här nu meddelats.

Jag ber, mina herrar, att ni samtliga bereda denne gamle hederlige svenska statens trotjänare det understöd, friherre Palmstierna för honom begärt.

Med herr Åkerlund förenade sig herrar *Kronlund, Svensson* i Skyllberg, *Bogren, Igel, Berggren, Jansson* i Krakerud, *Schotte, Åslund, Carlson* i Herrljunga, *Karlsson* i Göteborg, *Ekman* i Göteborg, *Ahlfvengren, Lundgren, Gibson, Gustafsson* i Sjögesta, *Branting, Lundin, Persson* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, *Wallin, von Horn, Lindqvist, Mallmin, Hagberg, Gustafsson* i Vi, *Forssling, Svensson* i Nyköping, *Almqvist, Kröpp, Johansson* i Jönköping, *Rune, Larsson* i Säby, *Söderbergh* i Karlshamn, *Larsson* i Klagstorp, *Thylander, Ericsson* i Vallsta och *Jonsson* i Hä.

Ang. post-
verkets utgifts-
stater för år
1910 m. m.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr vice talmannen framställt propositioner i ämnet, biföll kammaren det af friherre Palmstierna under öfverläggningen framställda yrkandet.

§ 2.

Å föredragningslistan var vidare uppfördt bevillningsutskottets betänkande n:o 17, i anledning af väckt motion med förslag till ändring i vissa delar af förordningen om bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Om ändring i
bevillnings-
förordningen.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 43, som hänvisats till bevillningsutskottet, hade herr *Lindblad* föreslagit, att Riksdagen behagade besluta följande ändrade lydelse af bevillningsförordningen:

»4 § d) ägare eller innehafvare af lägenhet med tillhörande åbyggnad, då lägenhetens hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden och ej öfverstiger 3,000 kronor, därest — — af annan äges eller innehafves.

11 § 1 mom. Bevillning — — — understigit 500 kronor.

Hafva dessa inkomster — — — fria från bevillning.

Där långvarig sjuklighet, olyckshändelse och dylikt eller synnerligt hög bostadskostnad i jämförelse med förhållandet inom riket i allmänhet gör sådant nödvändigt äfvensom för den, som hufvudsakligen försörjer sammanlagdt mer än 3 personer, skall det bevillningsfria beloppet ökas med högst 200 kronor.

För skattskyldig, hvars sammanlagda inkomst — innan ofvannämnda afdrag ägt rum — ej uppgår till 1,000 kronor, skall blott half bevillning beräknas å den beskattningsbara delen.

Befrielse från eller lindring — — — lott i boet utgör.»

Utskottet hemställde, att förevarande motion med förslag till ändring i vissa delar af förordningen om bevilning af fast egendom samt af inkomst icke måtte af Riksdagen bifallas.

Reservationer hade likväl afgifvits af herrar *Branting, Almqvist, Kvarnzelius, Röing, Söderberg* i Hobbarn och *Olofsson*, hvilka ansett, att utskottet i anledning af herr *Lindblads* föreliggande motion bort hemställa, det Riksdagen måtte besluta, att § 11 mom. 1

Om ändring i nu gällande bevillningsförrättning skulle erhålla följande förändrade lydelse:

bevillningsförrättningen.

(Forts.)

§ 11.

1 mom. Bevillning — — — — —
 — — — — — understigit 500 kronor.
 Hafva dessa inkomster — — — — —
 — — — — — fria från bevillning.

Det belopp, för hvilket bevillning sålunda icke äger rum eller som får från uppskattad inkomst såsom bevillningsfritt afdragas, skall, där den skattskyldige hufvudsakligen försörjer sammanlagdt mer än tre personer, eller å ort, där kostnaden för bostad är synnerligen hög i jämförelse med förhållandet inom riket i allmänhet, äfvensom i de fall, där eljest ömmande omständigheter (långvarig sjuklighet, olyckshändelse och dylikt) förekomma, ökas, dock så att denna ökning icke må för någon skattskyldig eller, i fråga om äkta makar, för dessa gemensamt öfverstiga 200 kronor;

samt af herr Åkerberg.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Almqvist, som yttrade: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till den reservation, som är vidfogad utskottets betänkande. Det yrkande, som reservanternas här göra, synes mig i hög grad behjertansvärdt, och det skulle vara synnerligen önskligt, om Andra Kammaren ville för sin del antaga detsamma. Reservanternas påyrka nämligen endast följande:

»Det belopp, för hvilket bevillning sålunda icke äger rum eller som får från uppskattad inkomst såsom bevillningsfritt afdragas, skall, där den skattskyldige hufvudsakligen försörjer sammanlagdt mer än tre personer, eller å ort, där kostnaden för bostad är synnerligen hög i jämförelse med förhållandet inom riket i allmänhet, äfvensom i de fall, där eljest ömmande omständigheter (långvarig sjuklighet, olyckshändelse och dylikt) förekomma, ökas, dock så att denna ökning icke må för någon skattskyldig eller, i fråga om äkta makar, för dessa gemensamt öfverstiga 200 kronor.»

Detta yrkande synes mig Andra Kammaren knappast kunna afslå. De omständigheter, för hvilka man här påyrkat ett högre bevillningsfritt afdrag, äro i och för sig så behjertansvärda, att det synes mig knappast vara möjligt att i denna kammare erhålla afslag på en sådan framställning. Utskottet invänder emellertid, att alla ändringsförslag i hithörande afseende ha hittills strandat på det sakförhållandet, att utredning saknats, huru de ifrågasatta, mera ingripande lindringarna skulle komma att verka på öfriga skattedragare. Nu vill jag påpeka, att reservanternas för sin del icke påyrkat bifall i dess helhet till det förslag, som motionären framställt. Vi påyrka hvarken bifall till hans förslag, att det bevillningsfria afdraget skall komma innehafvare af lägenhet till del,

då lägenhetens värde ej öfverstiger 3,000 kronor, icke heller till hans förslag, att det skulle medgifvas skattskyldig, hvars sammanlagda inkomst ej uppgår till 1,000 kronor, att blott beräkna half bevilling å den beskattningsbara delen af inkomsten. Utredning af en så liten fråga som den i reservationen påyrkade, synes mig knappast behöflig. Om förslaget ginge igenom, skulle det knappast kunna inverka i någon större mån på öfriga skattedragande inom en församling.

*Om ändring i
bevillings-
förordningen.
(Forts.)*

Men utskottet säger vidare: »Som bekant pågår nämligen för närvarande inom finansdepartementet arbete med en genomgripande revision af statsbeskattningen, och lär detta arbete vara så långt framskridet, att förslag i ämnet kan åtminstone delvis vara att förvänta till nästa Riksdag.» Jag vill då fråga, huruvida man verkligen har klart för sig, att nästa år ett förslag kommer att framläggas i detta syfte. Jag frågar: Kan icke fordran på utredning i här föreliggande fråga få förfalla, då saken i och för sig är så obetydlig och så litet komme att inverka på öfriga skattedragande? Det är knappast billigt att låta dessa mest behöfvande vänta på en sådan utredning, och därför vädjar jag till kammaren att bifalla reservationen, till hvilken jag nu yrkar bifall.

I detta anförande instämde herrar *Branting, Magnusson* i Tumhult, *Fornander, Johansson* i Jönköping, *Åkesson, Röing, Janson* i Bråten, *Forsberg, Olsson* i See, *Kvarnzelius, Söderberg* i Hobborn, *Eriksson* i Grängesberg, *Carlsson* i Malmberget och *Larsson* i Klagstorp.

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Som herrarne torde ha sett af betänkanudet, äro de skäl, som förmått utskottet att afstyrka motionen, följande. Man har städe ansett, att det här behöfver göras någon utredning, därför att om man vidtager sådana åtgärder, som minska skattebördan för vissa klasser af medborgare, det ju är klart, att man öfverflyttar den på andra, och såsom vår skattelagstiftning nu är lagd är det så, att denna öfverflyttning skulle i väsentlig mån drabba hemmansägare och särskildt de mindre hemmansägare, för hvilka afdrag af detta slag icke kan komma i fråga. När då utskottet hade att taga i öfvervägande, huruvida man borde vidtaga de åtgärder, som motionären föreslagit — det gäller nämligen att besinna, att detta är en helt annan åtgärd än den som föreslås i reservationen — så framställde sig äfven för utskottet det förhållandet, att herr chefen för finansdepartementet icke långt före den tid, då utskottet fick denna motion under behandling, hade gjort det uttalandet, att arbetet med revisionen af statsbeskattningen var så långt framskridet, att förslag i ämnet kunde vara att åtminstone delvis förvänta till nästa Riksdag. Det var särskildt denna sista omständighet, som gjorde, att utskottet ställde sig helt och hållet afvisande till motionen. Man ansåg det nämligen vara olämpligt att så kort före en förestående genomgripande revision göra en partiell ändring.

Om ändring
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Emellertid skall jag för min del villigt erkänna, att hvad reservanterna här föreslagit är af så obetydlig omfattning, att man väl skulle kunna säga, att de invändningar, som utskottet haft att göra mot ett bifall till motionen, knappast drabba, åtminstone endast i mycket liten grad, reservanternas förslag. Det hela ställer sig för mig helt och hållet som en lämplighetsåtgärd, och jag tror mig kunna säga, att om kammaren anser sig kunna förbise den omständigheten, att man rätt snart har att vänta ett genomgripande förändringsförslag och trots detta anser sig kunna bifalla hvad reservanterna föreslagit, jag knappast tror, att detta skulle väcka någon större sorg hos utskottets öfriga ledamöter.

Herr talman! Jag har intet yrkande att framställa.

Häruti instämde herr *Berg* i Göteborg.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Förmånen af den lindring i skattebördan, som enligt vår reservation skulle beredas en del af landets invånare, kan icke komma jordbrukare eller mindre hemmansägare till godo, det är alldeles riktigt, och detta är, som den siste talaren framhöll, beroende därpå, att vår bevillningsförordning och våra skatteförhållanden äro af den beskaffenhet, att det icke är möjligt att i detta sammanhang vidtaga en dylik skattelindring äfven för dessa mindre jordbrukare. Men jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på att den reform, som här är i fråga, icke är synnerligen stor. Den är visserligen af den beskaffenhet, att den i många fall kan vara af betydelse för dem, den gäller, på samma gång man kan påstå, att den icke kommer att inverka synnerligen mycket på öfriga skattskyldiga inom de kommuner, där den kommer att tillämpas. Det är ju endast fråga om att det bevillningsfria afdraget, det s. k. existensminimum, *skall* höjas intill 200 kronor i stället för att, som det för närvarande är stadgadt, att det *må* kunna höjas till detta belopp. Det är likväl icke fråga om att detta belopp under alla förhållanden skall höjas med 200 kronor utan intill 200 kronor. Sålunda kan det höjas till femtio kronor eller hundra kronor eller mera. Därjämte innebär reservationen att, i motsats till hvad vår nuvarande bevillningsförordning därom stadgar, detta bevillningsfria afdrag skall beviljas, där den skattskyldige familjeförsörjaren har att försörja mer än sammanlagdt tre personer. Därmed har man velat gifva ett litet erkännande åt sådana arbetare, som bilda familj och som man ansett i detta fall borde erhålla en förmån framför sådana arbetare, som icke ha någon familj att försörja. Detta anser jag också vara riktigt.

Motioner ha flera gånger förelegat i sådant syfte, men de ha icke lyckats vinna Riksdagens bifall. En ytterligare omständighet, som synes mig tala för att de besinningsfullare af kammarens ledamöter böra ansluta sig till detta förslag, är ju den, att det framkommit från sådant håll, att det verkligen med fog kan sägas, att man icke har att befara några vidare omstörtande reformer

på detta område. Jag ber att i detta sammanhang få tillägga, att samtidigt med det att man på många områden sträfvat att, i den mån det varit möjligt, lindra de bördor, som orättvist tryckt en stor del af vår jordbruksidkande befolkning, har man å andra sidan öfverflyttat bördor på arbetarne; exempelvis har vägskatten i stor utsträckning blifvit öfverflyttad på arbetare med minst 1,000 kronors inkomst om året. Äfven denna omständighet talar för ett bifall till vår reservation, och jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till densamma och afslag å utskottets betänkande.

*Om ändring
i bevillnings-
förrordningen.
(Forts.)*

Herr Åkerlund: Herr talman! Jag har verkligen många gånger med ledsnad sett mig nödsakad att taxera personer, som jag ansett borde vara skattefria, men bevillningsförrordningen har varit sådan. Reservationen går icke ens tillnärmelsevis så långt, som jag skulle önska, men det är ju bättre ändå att komma i väg än att icke komma någon vart alls. Och det bidrag, som här skulle komma att gå öfver till andra skattskyldiga inom kommunerna, om förslaget ginge igenom, är, såvidt jag kan förstå, en sådan bagatell, att det icke spelar någon roll. Detta ger mig anledning anhålla, att kammaren måtte bifalla den utskottsbetänkandet vidfogade reservationen. Ty jag tror verkligen, att om man i detta afseende försöker att komma till en rättvisare beskattning än den nu gällande, man har gjort ett godt verk, som icke skadar någon men blir till gagn för en del mindre bemedlade personer.

Herr Schotte: Då jag biträdde bevillningsutskottets förslag i detta betänkande, gjorde jag det hufvudsakligen af det skälet, att jag befarade, att en sådan mindre partiell reform som den föreliggande möjligen skulle kunna skada den mera vidsträckt reform i detta hänseende som jag anser önskelig. Då med den formulering, reservationen fått, farhågor för att den ifrågasatta lindringen kan medföra öfverföring af bördorna på andra icke kunna anses föreligga, har jag, äfven om denna reform icke i alla detaljer är tillfredställande och ingalunda kan betecknas som slutmålet i detta afseende, intet yrkande; jag skall till och med icke ha något särskildt emot om kammaren vill taga det lilla steg mot målet, som innefattas i reservationen.

Med herr Schotte förenade sig herr *Jansson* i Krakerud.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr vice talmannen propositioner å dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag därå och bifall i stället till den af herr *Branting* m. fl. vid betänkandet afgifna reservationen; och blef denna reservation af kammaren bifallen.

§ 3.

Till behandling företogs härefter konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.

*Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.*

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.
(Forts.)

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 91, hade herrar *Kobb, Lindhagen, Kjellberg, Pettersson* i Södertälje, friherre *Palmstierna, Fürst, Söderbergh* i Karlshamn, *Thylander, Broomé* i Bårslöf, *Linders, Gibson, Berg* i Stockholm, *Stärner, Åkermam, Broström, Wavrinsky, Jansson* i Edsbäcken, *Lundström* och *Berglund* hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta erforderliga ändringar i riksdagsordningen i syfte att hvardera kammaren skulle till de för kamrarne gemensamma utskott välja ledamöter i förhållande till antalet ledamöter inom kammaren.

Utskottet hemställde,

att förevarande motion ej måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid utskottets betänkande funnos emellertid fogade reservationer:

af herr vice talmannen *Staaff*, som ansett att utskottet bort föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes föranstalta en allsidig utredning om lämpligaste sättet för införande af en sådan ordning, hvarigenom hvardera kammaren komme att till de för kamrarna gemensamma utskotten välja ledamöter i förhållande till antalet ledamöter inom kammaren samt därefter för Riksdagen framlägga förslag till ändrade grundlagsbestämmelser i berörda syfte;

af herrar *Ericsson* i Vallsta, *Beckman*, friherre *Bonde, Broomé* i Bårslöf, *Sundström* och *Nilsson* i Malmö, som förklarar sig instämma med herr vice talmannen *Staaff*; samt

af herr *af Callerholm* mot viss del af utskottets motivering.

Efter föredragning af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Herr *Kobb*, som yttrade: Herr talman! Den motion, som jag och mina medmotionärer ha framlagt i detta ämne, har i grunden redan behandlats af kammaren. Frågan behandlades i sammanhang med det från förra riksdagen hvilande grundlagsförslaget. Den mottogs då från åtskilliga håll i denna kammare med välvilja, ja, till och med från håll där jag knappast väntat detta. Så till exempel yttrade herr *Jansson* i Djursåtra, att jag kunde hysa en glad förhoppning, att utskottet i sinom tid skulle behandla motionen med välvilja, ja, han tillade, att man mycket väl kunde tänka sig, att utskottet kunde finna motionen af så gagnande och värdefull

beskaffenhet, att utskottet bifölle densamma. Nu finna vi till vår ledsnad, att herr Jansson i Djursåtra icke varit närvarande vid frågans behandling i utskottet, men atskilligt har inträffat vid denna riksdag, som gör, att våra förhoppningar om hans bistånd nog ha minskats. Det har därför icke varit någon öfverraskning för oss, då vi funnit, att utskottet afstyrkt motionen, men hvad som kanske förvånade oss var, att utskottet icke brytt sig om att i sak bemöta de synpunkter, från hvilka motionärerna utgått. Framför allt finna vi det beklagligt, att utskottet sorgfälligt underlåtit att granska motionen från rättvisans synpunkter. Visserligen har utskottet ansett, att när det gäller kamrarnes inbördes befo-genhet är frågan om rättvisan af ingen eller ringa betydelse. Men det förefaller mig, som om utskotts-majoriteten ansett, att från rättvisans synpunkt skulle ett afslagsyrkande svårligen kunna motiveras. Men utskottet har nöjt sig med att krypa bakom, som det säger, den omständigheten, att regeringsformen och riksdags-ordningen skulle ha fastslagit grundsatsen om kamrarnes inbördes likställighet. Men utskottet glömmar emellertid, att det finns en mycket viktig punkt, där likställigheten är bruten, nämligen i fråga om de gemensamma voteringarna. Det ha vi redan påpekat i debatten den 10 februari. Vi ha påpekat, att vår motion afsåg just att beträffande dessa utskottsval ställa kamrarne i samma inbördes förhållande som vid gemensamma voteringarna; i båda fallen verka kamrarne gemensamt för ett gemensamt mål. Utskottet säger, att motionen går direkt mot maktfördelningen mellan kamrarne, vill förändra denna maktfördelning. Det synes mig — och det ha vi också påvisat — att det grundlagsförslag, som vi nyss antagit, mycket mera verkat emot denna maktfördelning inom utskotten och så, att maktfördelningen blifvit till första kammarens förmån.

Med hänsyn till denna fråga om maktfördelningen synes mig utskottets ståndpunkt svårligen hållbar, men hvad som i utskotts-utlåtet verkar än mer förvånande är, att utskottet säger, att i praktiskt hänseende vore den nuvarande anordningen med lika stort antal utskottsplatser för båda kamrarne att föredraga framför den af oss föreslagna. Det synes mig, som om denna passus hade influtit i utskottets betänkande mera såsom en stående fras, hvar-med man vill afvisa hvarje förändring. Ett antal ledamöter i utskottet ha emellertid förenat sig om en reservation, och huru välvillig denna reservation än ställer sig mot motionen och huru tacksamma vi än måste vara för det understöd, vi fått däri, så kunna vi icke neka till, att vi mycket mera hade föredragit handling i februari framför de vackraste ord i april. Och den tanke, som af motionären framlades, hvilken från flera håll i denna kam-mare betecknats som en framtidstanke af bärande räckvidd, slog man ned i voteringen den 10 februari för många år framåt. Det återstår för oss motionärer bara en åstundan: att kammaren måtte unna motionen en hederligare begrafning än som kom den till del

Ang. samman-sättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.
(Forts.)

Ang. samman- i Första Kammaren, och i denna förhoppning ber jag att få yrka
sättningen och bifall till reservanternas förslag.
sättet för val
af Riksdagens
utskott.

Herr *Lundström* instämde häruti.

(Forts.)

Herr af *Callerholm*: Då jag reserverat mig mot utskotts-
majoritetens motivering, har jag icke anledning att bemöta de an-
märkningar mot densamma, som den siste ärade talaren framfört.
Men då jag biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag
be att få nämna några ord om de skäl, som därtill varit för mig
bestämmande.

Jag vill erinra om att på hemställan af konstitutionsutskottet
Riksdagen för några år sedan skref till Kungl. Maj:t och begärde
lagstiftning angående proportionella utskottsval. Förslag till sådan
lagstiftning förelåg från Kungl. Maj:t under fjolåret, antogs då af
Riksdagen, antogs i år och afvaktar nu Kungl. Maj:ts fastställelse.
Det vill synas vid sådant förhållande, då den nya lagstiftningens
verkningar ännu icke gjort sig i någon mån kända, som vore det
nästan tidigt af Riksdagen att redan nu skriva och begära för-
ändrade grunder för utskottsval. Vi vänta ju nu, att efter de pro-
portionella valens genomförande Första Kammaren skall undergå
en omgestaltning i mera frisinnad riktning. Det vill synas mig
som icke osannolikt, att inflytandet af en frisinnad minoritet från
Första Kammaren inom utskotten kan vara af större betydelse för
ärendenas behandling inom dessa utskott och deras afgörande inom
kamrarna än om ett större antal ledamöter från Andra Kammaren.
än från Första får platser i utskottet. Det är med anledning häraf
som det syntes mig, att man någon tid bör afvakta verkningarna
af den nya lagstiftningen.

Hvad den reservation, angår, som är vidfogad utskottets be-
tänkande, har jag mot den hufvudsakligen att invända, att den ger
icke Kungl. Maj:t något bestämdt direktiv för den riktning, hvori
den ändring skulle gå, som reservanterna föreslagit. Jag erinrar
om, att motionärerna i motionen ifrågasatt två alternativa utvägar,
antingen så, att utskottsledamöternas antal från vardera kamma-
ren skulle fixeras, eller också så, att utskottsvalen skulle ske genom
sammanräkning af röster från bägge kamrarna ungefär på det sättet
som i de nuvarande gemensamma voringarna. Dessa båda alter-
nativa förslag synas mig vara så vidt skilda, att reservanterna
inom utskottet otvifvelaktigt borde i reservationen hafva gjort en
hänvisning, hvilken af dessa vägar syntes lämpligast att framlägga
för Kungl. Maj:t. Nu har man skrivit i allmänna ordalag och
fullständigt öfverlätit åt Kungl. Maj:t att på det sätt, Kungl. Maj:t
kan tänka sig, komma med förslag härvidlag. Jag har af min er-
farenhet inom utskottet funnit det mycket svårt att biträda något
förslag till grundlagsändring, innan jag för mig sett förslagens
ordalag. Det är så här i världen, att det går lätt att tänka sig
att ändra det bestående på ett eller annat sätt, men när man i
skrift skall försöka att affatta denna tanke, uppstå ofta svårig-

heter, som man icke tänkt sig. Så är också förhållandet här. Och jag vill icke säga, att om jag i utskottet sett ett förslag, väl utfördt och genomtänkt, jag icke skulle varit med om ett sådant. Men under nuvarande förhållanden har det synt mig bäst att ansluta mig till det förslag, hvartill utskottets majoritet kommit, och följaktligen tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets afstyrkande hemställan.

Ang. sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.
(Forts.)

Friherre Bonde: Herr vice talman, mina herrar! Då för ett par månader sedan denna kammare antog det sedan förra riksdagen hvilande förslaget om proportionella val till utskott, yrkade jag på att detta vårt afgörande skulle uppskjutas till den sista riksdagen i denna period. Jag gjorde detta för att möjligen efter andra grunder valda riksdagsmän skulle få tillfälle att bedöma frågan. Jag gjorde det dessutom personligen af det skälet, att jag för min del icke ansåg införande af proportionella val till utskott vidare önskligt och ej heller vara en så absolut nödvändig följd af det numera införda proportionella valsättet till Riksdagens kamrar. För öfrigt syntes det mig ännu åtminstone vara ganska svårt att öfverskåda, huru en blifvande Riksdag, vald efter de nya grunderna, skall komma att te sig och huru dess sammansättning skall komma att inverka på utskottens utseende. Det framhölls då under diskussionen bland annat, att sammansättningen af utskotten måste anses vara af ringa betydelse för frågornas slutliga afgörande, men att det viktigaste vore, att olika meningar inom desamma blefve fullständigt representerade och att det föga inverkade på Riksdagens slutliga beslut, huruvida ett förslag kommer i form af utskottsbetänkande eller i form af reservation. Jag delade icke den meningen utan framhöll, att det onekligen har en rätt stor betydelse åt hvilken mening en utskottsmajoritet ansluter sig. Det förslag, som framställt af herr Kobb med flere och som nu föreligger till behandling, kan onekligen betraktas såsom ett korollarium till det beslut, som Riksdagen definitivt fattade i februari beträffande proportionella val till utskott, då dess verkningar proportionalismen till det ledamotsantal, som hvarje kammare äger att utse. Hvar och en som håller på proportionalismens rättvisa måste häruti finna ett konsekvent genomförande af denna princip. Utskottet har i sin motivering framhållit, att härigenom skulle de grunder, hvarpå vårt statskick är byggdt, d. v. s. likställigheten mellan kamrarna fullständigt rubbas. Reservanterna söka dock att visa, hurusom denna likställighet redan i flera punkter är åsidosatt, särskildt genom de gemensamma voteringarna. Vid bedömandet af denna fråga måste man för öfrigt aktgifva på huru den nya Riksdagen antagligen kommer att blifva sammansatt; det är nämligen troligt och har äfven såsom stöd för proportionella utskottsval anförts, att, liksom Andra Kammarens majoritet kommer att få ett understöd i minoriteten i Första Kammaren, Första Kammarens majoritet kommer att få ett understöd i minoriteten i Andra Kammaren.

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.
(Forts.)

Det beror emellertid på hvilken minoritet som kommer att blifva den större. Efter allt att döma torde det för den närmaste framtiden vara troligt, att Första Kammarens annex i Andra Kammaren kommer att blifva af större betydelse än Andra Kammarens annex i den Första.

Det kan därför vara af stor vikt att redan nu se till, att det ej inträffar, att Andra Kammarens majoritet uti utskotten må komma i en ohjälplig minoritet. Jag tror därför, att det icke vore olämpligt att fästa afseende vid den princip, som af herr Kobb m. fl. blifvit föreslagen, nämligen att verkligen hvarje kammare i utskotten företräddes af så stort antal ledamöter, som stode i förhållande till kammarens ledamotsantal. Det är visserligen sant, att Andra Kammaren därigenom skulle komma att få ett flertal, men om man nu tänker sig, att detta af mig nyss omtalade Första-kammarannex kommer att blifva betydligt, kan det ju ändå hända, att Första Kammaren blir den, som kommer att få majoritet i utskotten. Det förefaller mig, som om de principer, som här af motionärerna blifvit framställda, äro fullkomligt riktiga.

Reservanterna ha ju icke velat definitivt uttala sig om sättet för frågans lösning. Det har framkastats många sätt, på hvilka den kunde lösas, många sätt hvarpå dessa val skulle kunna för rättas. Därför ha reservanterna stannat vid att endast föreslå en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning af denna fråga och att få motse ett förslag, huru frågan lämpligen skall kunna lösas. Jag yttrade, då frågan om de proportionella valen till utskott var före förra gången, att grundlagsfrågor i allmänhet lösas inom kamrarna på ett ganska lättvindigt sätt, då man kastar ifrån sig ansvaret från den ena Riksdagen till den andra. Den Riksdag, som antager förslaget första gången, litar på att frågan vid den kommande Riksdagen skall grundligt prövas, och den Riksdag, som definitivt antar förslaget, litar på att det af den Riksdag, som antog det till hvilande, redan har blifvit grundligt ompröfvadt.

Nu är icke någon fråga att bestämma sig för något visst förslag, utan endast begära en utredning och afläsa en skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Om denna kammare skulle fatta ett sådant beslut, kommer detta helt visst icke att medföra samhällsvådliga följder, då man kan vara förvissad om att Första Kammaren icke nu kommer att godkänna detta. Jag vet icke, om frågan varit före där, men är i så fall öfvertygad, att den blifvit afslagen. Och har den icke varit före, är jag öfvertygad om att den kommer att bli afslagen.

Jag tror likväl, att det skulle vara önskligt, att Andra Kammaren nu gjorde ett uttalande i riktning af motionärernas syfte, och som visar, att Andra Kammaren fortfarande håller på hvad den många gånger yrkat, att tyngdpunkten verkligen må förläggas till denna kammare; det är i sanning nödvändigt att se till, att det för framtiden icke kommer att blifva motsatsen. Det är en fara, som för visso hotar oss genom det nya valsätt som antagits.

Kan något göras för att afvärja denna fara, så är det af största vikt, att det göres.

Jag anser, att frågan är af den stora betydelse, att det vore önskligt, att Andra Kammaren nu fattar ett beslut i öfverensstämmelse med hvad reservanternas föreslagit, och att således ett uttalande här blir gjordt. — Jag anhåller, herr vice talman, att få hemställa om bifall till det förslag, som innefattas i den af herrar Staaff m. fl. till utskottets betänkande fogade reservationen.

Ang. sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.

(Forts.)

Herr von Schéele: Herr talman, mina herrar!

Såsom af utlåtandet framgår, tillhör jag utskottets majoritet och ber få med några ord motivera denna min ståndpunkt. Först tillåter jag mig då hemställa, om det icke vore bättre att oförbehållsamt angifva enkammarssystemet såsom det, hvartill man syftar hän, än att på ett mer eller mindre förstucket sätt kryssa sig fram emot målet; ty att den föreliggande motionen har detta mål i sikte, därom synes mig knappast någon tvekan kunna råda. För det andra vill jag fråga, huruvida det icke äfven finnes en synpunkt af rättvisa däruti, att de olika intressen, som, så länge vi ha tvåkammarssystem, skola af hvardera kammaren för sig häfdas, framgent blifva äfven inom de ständiga utskotten representerade på ett sådant sätt, att de komma till sin jämbördiga rätt. Tvåkammarssystemet anser jag redan i sig vara ett godt, hvarpå särskildt vi svenskar böra på grund af både vårt nationella skaplynn och vår historiskt gifna samhällsutveckling i det längsta hålla. Och vill man verkligen hafva kvar Första Kammaren, så bör man också med hänsyn till denna kammars betydelsefulla uppgift akta sig för att hämma den kraftkälla, som innebor i medvetandet af arbetets värde, något som ej heller reservationen synes mig hafva tillbörligt beaktat.

Hvad angår det som i denna reservation säges om orsaken till de »svårigheter och dröjsmål» som från förstakammarledamöternas sida »orsakats i de ständiga utskottens arbete», så tror jag det icke vara fullt riktigt, om det annars är allvarligt menadt. Jag har nu i flera år, först som suppleant och sedan som ordinarie medlem, haft äran tillhöra konstitutionsutskottet, och min erfarenhet därifrån är icke den, som här göres gällande, nämligen att frånvaron af Första Kammarens ledamöter, som äfven jag bevittnat och funnit medföra olägenheter, skulle hafva berott därpå, att de valda varit upptagna af annat utskottsarbete inom Riksdagen. Antalet af dem, som af detta skäl kunnat vara hindrade att i konstitutionsutskottet tjänstgöra, vare sig de haft plats där som ordinarie ledamöter eller som suppleanter, har från Andra Kammaren varit större, än hvad fallet varit i afseende på Första Kammaren. Själf hade jag under ett par år på samma gång plats såsom ordförande i ett tillfälligt utskott och som suppleant i konstitutionsutskottet. Hvad som har gjordt, att medlemmar af Första Kammaren oftare äro borta än hvad fallet är med oss andrakammarledamöter, vet jag naturligtvis icke. Det är ju tänkbart, att saken berott därpå, att Första

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.

(Forts.)

Kammarens ledamöter till en stor del äro upptagna af åtskilliga andra värf, som göra, att de måste dela sina krafter mellan riksdagsarbetet och annat arbete, och att de anse sig därtill mera berättigade än hvad vi andrakammarledamöter göra, därför att deras uppdrag icke är betaldt, såsom vårt är. Vore denna min förmodan i någon mån riktig, så blefve hindret undanröjdt, då ersättning ju skall i en snar framtid lämnas medlemmarna af Första Kammaren likaväl som af den Andra. Och skulle så vara, att intresset är i Första Kammaren mera deladt, så torde äfven detta komma att under det nya representationsskicket icke så litet förändras, då Första Kammarens sammansättning väl icke lär i samma grad som hittills blifva beroende på en högre ställning i vare sig affärlifvet eller på tjänstemannabanan, som kan hafva bidragit till det antydda missförhållandet.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Johansson i Jönköping: Det hufvudskäl, som utskottet anfört för sitt afstyrkande af motionen, är att ett bifall till densamma skulle leda till en förskjutning i maktfördelningen mellan kamrarne, och jag tror mig icke gå för långt, då jag antager, att äfven motionärerna ha en sådan uppfattning.

Första Kammaren, hvars ledamöter utgjort majoriteten i utskottet, fruktar naturligtvis en sådan maktförskjutning, men för de Andra Kammarens ledamöter, som väckt och understödja motionen, ter sig däremot en sådan maktförskjutning såsom i viss mån önskvärd.

I afseende på det resultat, som man alltså väntar sig af ett bifall till motionen, har jag för min del en något afvikande uppfattning. Jag tror näppeligen, att det förhållande, som uppkommit genom att Första Kammaren skulle sätta in ett mindre antal ledamöter i utskottet och Andra Kammaren däremot ett större antal, skulle i afsevärd mån påverka beskaffenheten af de beslut, som kamrarna fattade. Erfarenheten inom Riksdagen visar, att ett utskottsutlåtande visserligen betyder rätt mycket, om det är enhälligt, men att däremot, om reservationer finnas, och i synnerhet om dessa biträds af ett större antal utskottsledamöter, det lika ofta är reservationerna, som bestämma kamrarnas beslut som utskotts-majoritetens utlåtande. Jag är därför öfvertygad om att Första Kammaren skulle lika väl följa sina utskottsledamöters anvisning i respektive utskottsbetänkanden, om dessa ledamöter varit ett mindretal i utskottet som om de dikterat utskottsbeslutet. Därför tror jag, att man å ömse sidor öfverdrifver betydelsen af det förslag, som här är i fråga. Jag tror icke, att Första Kammarens ledamöter eller i allmänhet de, som dela deras åsikter, ha någon synnerlig anledning att vara rädda för den här reformen, lika litet som jag å andra sidan tror, att de som önska en utvidgning af Andra Kammarens makt skola hoppas för mycket af denna motion.

Nu är det visserligen sant, att jag för min del önskar, och jag tror, att hvem som helst utan att fördenskull behöfva kallas radikal verkligen kan önska, att Andra Kammarens makt i någon mån blir ökad, och att således en liten maktförskjutning verkligen må komma att äga rum. Jag tror, att förhållandet mellan kammarne är en sak, som vi i allmänhet icke reflektera så mycket på, som vi verkligen borde. Det är för närvarande så, det veta vi, att halfva Första Kammaren, d. v. s. 75 ledamöter där, i alla frågor som ej kunna bli föremål för gemensam votering, väl icke kunna diktera Riksdagens beslut men dock uttala sitt veto, ett veto gentemot hvilket hela Andra Kammaren och den minoritet, som finnes i Första Kammaren, ingenting kan uträtta. 75 ledamöter i Första Kammaren, det är ungefär 20 % af hela antalet riksdagsmän. Det är sålunda fallet för närvarande, att 20 % af hela antalet af folkrepresentationens medlemmar ha vetorätt gentemot de öfriga, då det gäller sådana frågor, som ej kunna bli föremål för gemensam votering.

Aug. sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.
(Forts.)

Men icke nog med det. Det intresserade mig för ett par dagar sedan att bläddra igenom Första Kammarens protokoll för Riksdagen 1908 och se, huru voteringssiffrorna ställde sig där. Då fann jag, att vid de 59 voteringar, som anställdes i Första Kammaren 1908, och hvilka icke voro gemensamma voteringar, var medelantalet angifna röster 105,64; d. v. s. den majoritet inom Första Kammaren, som under förra året i genomsnitt hade och utöfvade vetorätten gentemot hela den öfriga representationen, den utgjordes kan man säga af cirka 53 ledamöter, alltså mindre än 14 % af hela antalet folkrepresentanter. Så ställer det sig faktiskt, mina herrar! Han I verkligen reflekterat öfver att vi ha det så ordnad, att under fjolåret mindre än 14 % af hela antalet riksdagsmän faktiskt kunde utöfva vetorätt gentemot de öfriga. Det är ju inte precis liberum veto, som tillämpades under en ödesdiger period af Polens historia och förde det landet i olycka, men det är ett bra stycke på vägen ditåt. Under sådana faktiska förhållanden kan man verkligen utan att behöfva betecknas som samhällsomstörtare hålla före, att det icke vore så farligt, om en liten maktförskjutning komme att äga rum i förhållandet mellan Första och Andra Kammaren. Nu tror jag i alla fall, såsom jag redan sagt, att den här reformen icke i någon nämnvärd mån kommer att verka i den riktningen, och därför har man på konservativt håll icke anledning att vara rädd för den, liksom vi frisinnade icke heller ha att hoppas mycket af den i detta afseende.

Saken har emellertid från en annan synpunkt större betydelse, och det är särskildt ur den synpunkten, som jag anser att denna kammare bör bifalla reservationen. Jag afser härmed den inverkan, som den af motionärerna föreslagna anordningen skulle komma att få för en praktisk arbetsfördelning i Riksdagen. Det är ju uppenbart, att då Andra Kammaren räknar 230 ledamöter och Första Kammaren endast 150, så är det icke riktigt, att Första Kammaren skall lämna lika stor kontingent till de ständiga ut-

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.

(Forts.)

skotten som Andra Kammaren. Detta innebär ju, att Första Kammaren, om hvilken den föregående ärade talaren kunde yttra, att dess ledamöter hittills af vissa skäl kanske icke arbetat alldeles så regelbundet inom utskotten som Andra Kammarens ledamöter, i trots af sitt mindre ledamotsantal, skall bära lika stor arbetsbörd i de ständiga utskotten som Andra Kammaren. Jag håller före, att det just ur den synpunkten skulle vara en ändamålsenlig anordning, att Andra Kammaren finge sätta till ett litet större och Första Kammaren ett litet mindre antal utskottsledamöter. Ty det få vi ju erkänna, att det är framförallt genom utskottsarbetet, som riksdagsledamöterna komma in i arbetet, och Andra Kammarens ledamöter bära ju äfven de i så stor utsträckning som möjligt ha tillfälle att redan tidigt under sin riksdagsmannaverksamhet följa med arbetet och förvärfva den noggrannare kännedom om frågorna, som kan inhämtas inom utskotten.

Nu antyde den föregående ärade talaren, att det kanske kommer att inträda en förändring i fråga om Första Kammarens arbetsintensitet i och med det att dess ledamöter få arfvode. De komma kanske att i högre grad än nu känna sig förpliktade att regelbundet deltaga i arbetet, så att åtminstone icke den speciella olägenhet, som visat sig följa af den nuvarande ordningen — nämligen att utskotten icke alltid utan besvär kunnat hållas fulltaliga från Första Kammarens sida — skall komma att fortfara. Likaså skulle man ock kunna invända, att Andra Kammaren tillsätter ett större antal tillfälliga utskott, hvarigenom dess ledamöter om ock under andra förhållanden — i trots af att ett relativt mindre antal platser i de ständiga utskotten står till kammarens förfogande — likväl få deltaga i utskottsarbete.

Häremot anser jag mig böra framhålla, att, om det ock blir en ändring med afseende å Första Kammarens arbetssätt, när dess ledamöter få arfvoden, så att ledamöterna mera regelbundet komma att fylla sina utskottsplikter, så kommer det också utan tvifvel att bli en förändring i den riktningen, att det från Första Kammarens sida oftare än hittills kommer att tagas nya initiativ, hvarmed följer, att Kammaren kommer att få större behof af tillfälliga utskott än den nu har. Alltså, äfven om Första Kammarens arbetskapacitet, af skäl som herr biskop Schéele anført, blir större, så kommer också att på denna arbetskapacitet ställas större anspråk än hittills. Därför tror jag icke, att möjligheten af en sådan förändring som den af herr biskop Schéele antydda bör hindra oss från att gifva uttryck åt den önskan, att en sådan reform, som motionärerna här föreslagit, måtte bli genomförd. Utan tvifvel kommer likheten mellan kamrarna att hädanefter bli större än hittills. Just därför kommer det ock att bli än mer önskvärdt att i samma utsträckning tillfälle till riksdagsarbete lämnas åt båda kamrarnes ledamöter. Utskottsplatserna bära därför till antalet så bestämmas, att proportionen mellan dem och antalet ledamöter i hvarje kammare bli ungefär lika. Andra Kammarens

ledamöter få då lika stor utsikt att få deltaga i utskottsarbetet som Första Kammarens ledamöter.

Detta är det hufvudsakliga skälet, hvarför jag för min del kommit till samma resultat som reservanterna. Jag ber alltså att få tillstyrka, att kammaren här ville bifalla deras yrkande.

*Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.
(Forts.)*

I detta anförande instämde herr *Petrén*.

Friherre *Bonde*: Herr vice talman, mina herrar! Då jag senast hade ordet, uraktlät jag att vidröra den senare delen af motiveringen för reservanternas förslag, nämligen den delen, som berördes af herr von Schéele och nu senast af herr Johansson i Jönköping blifvit framhållen, nämligen svårigheten, som nu förefinnes för Första Kammaren, att, då den uti de ständiga utskotten med sitt mindre antal ledamöter måste insätta lika många medlemmar som Andra Kammaren, att kunna utan hinder för utskottsarbetet i allmänhet tillräckligt tillgodose behovet af särskilda utskott.

Jag blef uppkallad af att herr von Schéele i sitt yttrande framhäll, att det icke visat sig någon olägenhet af att Första Kammarens utskottsledamöter icke kunnat vara fulltaliga i utskotten. Jag ber då att få erinra min ärade vän och kamrat i konstitutionsutskottet, att det under denna riksdag, jag tror ett par gånger, inträffat, att man, då viktiga beslut skulle fattas i utskottet, fått lof att skicka bud till de särskilda utskotten och plocka reda på Första Kammarens ledamöter för att få Första-kammarhalfvan fulltalig, då man nämligen inom utskottet velat vara så pass grannliga att ej gå till votering, om de båda kamrarna icke varit fulltaligt representerade. Det är ju tydligt, att detta visar riktigheten af påståendet, att svårighet förefinnes för Första Kammaren att hålla utskottsplatserna besatta såväl i de ordinarie som i de särskilda utskotten. Det kan ju vara möjligt, att, såsom herr von Schéele yttrade, ett skäl för Första kammarledamöternas frånvaro kan ligga däruti att dessa äro upptagna af så många andra göromål, att de därför icke kunna bevista utskottssammanträdena så regelbundet som Andra Kammarens ledamöter, men jag erinrar mig särskildt, att vid de tillfällen, jag påpekat, just orsaken varit, att samma ledamöter ha fått sitta i tvenne utskott, nämligen dels i ett ordinarie och dels i ett särskildt utskott. Detta innebär onekligen en betydande olägenhet, men en olägenhet, som skulle kunna afhjälpas, om Första Kammaren sluppe att sända så många ledamöter till de ständiga utskotten som den nu gör och sålunda kunde få disponera sina arbetskrafter på bättre sätt. Jag har för öfrigt ingenting att tillägga till hvad jag nyss yttrade utan vidhåller, att jag anser det vara af ganska stor betydelse, att man på sätt motionärerna hemställt får kamrarna proportionellt till sitt ledamotantal representerade i utskotten.

Herr *Lindhagen*: Vid förra riksdagen väckte jag för min del ensam en motion i den nu föreslagna riktningen; och sedan har

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.

(Forts.)

jag i år instämt med herr Kobb, som med större sakkunskap, än jag förmår, framfört ärendet. Det skulle då synas, som om jag kunde nöja sig med reservationen, men jag har begärt ordet endast för att få antecknad till protokollet, att jag, som det brukar uttryckas, gör det utan särskild entusiasm. Hufvudfrågan har nämligen en gång förevarit, då denna kammare med majoritetsbeslut antog ett förslag, som afvek från detta, ett förslag, som just kommer att motverka det syfte, som detta förslag afsåg att genomföra. Min tanke var, att den mycket omtalade proportionella rättvisan äfven på detta sätt skulle få göra sig från första början gällande, ty det har visat sig, att denna proportionalism, om man faller tillbaka på dess konsekvenser och icke använder den som täckmantel för sin motsats, har en ganska stor kraft att leda till verklig rättvisa i det yttre åtminstone. Men detta har i förevarande fall blifvit afklippt helt och hållet genom det beslut, kammaren förut fattat, och det steg vi nu taga är i det stora hela endast en efterdemonstration, det är en sådan där de försummade tillfällenas efterpolitik, som jag för min del har så svårt att förlika mig med. Den omröstning, vi nu gå till, är af ungefär liknande beskaffenhet som den vi hade i måndags, då vi röstade om en undersökning angående inskränkande af männens nattarbete, sedan vi förut genom, enligt min uppfattning, en våldshandling, utan att medgifva, att kvinnan fick sin billiga begäran tillfredsställd, att få de svenska förhållandena undersökta såsom i alla andra ärenden medgifves, på grund af diletantutredningar i kamrarna antagit det föreliggande förslaget om kvinnans nattarbete. Det är ungefär samma de försummade tillfällenas politik, som vi skola rösta om nästa gång, då det skall voteras om huruvida kammaren skall antaga den kvinnliga rösträtten eller ej, sedan man försummat det maktmedel gentemot Första Kammaren, som man hade i att söka genomföra saken på en gång, då kvinnans rösträtt kunde gripits med i den stora rörelsen.

Men, som sagdt, nu ha vi det redan så ställdt, att genom det förslag, som blifvit lag, det är minoritetens representanter, som komma att utgöra majoritet inom utskotten, kanske under öfverskådliga tider framåt. Detta innebär icke blott ett maktmedel därutinnan, att de diktera utskottens majoritetsbeslut i allmänhet — det kan ju göra mindre — utan det har också den stora betydelsen, att det särskildt för konstitutionsutskottet medför, att det är minoritetens representanter, som skola afgöra, om anmärkningar skola beslutas mot ministrarne; och att det äfven är denna minoritets representanter, som ensamma skola slita de konstitutionella tvister, som konstitutionsutskottet i vissa fall har att lösa. Vidare innebär det, att den nya rätt, som man velat tillägga utskotten, att taga initiativ utan motion för att komplettera väckta förslag, tillkommer endast utskottsmajoriteten, d. v. s. representanterna för minoriteterna, och kommer således aldrig att tillfalla de verkliga majoriteterna, d. v. s. minoriteterna inom utskotten.

Jag skall sålunda, herr vice talman, ehuru numera som sagdt, utan någon entusiasm, i alla fall pliktskyldigast rösta för bifall till reservationen.

Ang. sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott.

(Forts.)

Herr von Schéele: Det är blott några få ord, jag har att säga de båda talare, som hedrat mitt anförande med ett par invändningar. Hvad den förste ärade talaren på smålandsbanken beträffar, så erkänner jag, att den af honom framhållna synpunkten, att man har att från första kammarhall vänta en större initiativrikedom under de nya förhållanden, som snart komma att inträda, bör beaktas. Men detta är blott ett hopp ännu, ingalunda någon verklighet. Hvad däremot vidkommer de verkliga förhållanden, med hvilka vi ha att räkna, så får det icke förgätas, att i Andra Kammaren just på grund af den större rikedom på initiativ, som här visat sig, vi behöfva 70 medlemmar i våra tillfälliga utskott, under det att Första Kammaren i sina använder blott 14, och dessa fjorton äro nog betydligt mindre tagna i anspråk, än hvad våra sjuttio äro.

I afseende åter på friherre Bondes gensaga ber jag att få fästa hans uppmärksamhet på att jag intet ögonblick nekat de fakta, som han ånyo framdragit, utan att tvärtom äfven jag i min mån konstaterade dem, ehuru jag åt dem gaf en annan förklaring, än friherre Bonde gjorde. Jag uttryckte nämligen såsom min erfarenhet under det nuvarande representationsskicket, att verksamhet inom flere utskott samtidigt förekommit i Andra Kammaren minst lika ofta som i den Första. Detta torde hafva delvis berott på att man intill allra sista tiden, då en viss förändring härutinnan synes hafva inträdt, låtit denna kammares ledamöter vänta några år, innan de togos i anspråk för något utskottsarbete, en sak som jag också fick pröfva på och gjorde det med tacksamhet till egen nytta, emedan därunder gafs tillfälle att mer odeladt ägna sig åt riksdagsarbetet i dess helhet och söka göra sig förtrogen med alla frågor hvilket särskildt i början är en mycket kräfvande uppgift.

Jag vidhåller det yrkande jag förut gjort.

Herr Nilsson i Malmö: Herr vice talman! Vi hörde nyss herr von Schéele försvara utskottet och utskottets yrkande i främsta rummet ur den synpunkten, att ett bifall till motionen vore att på ett visserligen förtäckt sätt arbeta för enkammersystemet; och den ärade talaren förmenade, att det då vore bättre att direkt och utan omsvep göra detta. Jag tror emellertid, att herr von Schéele därmed gjorde sig skyldig till en öfverdrift så stor, att den var ägnad att väcka någon förvåning. Herr von Schéeles yttrande kom mig att minnas ett annat yttrande, som han fällde vid 1906 års riksdag. Han yttrade då såsom gensaga mot min partivän herr Viktor Larsson, att om jag under en promenad synes taga vägen ut genom Norrtull, så behöfver ingen däraf draga den konsekvensen, att jag skall hamna uppe vid Nordpolen. Det

Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.

(Forts.)

förefaller mig, att den ärade talaren nyss gjorde sig skyldig till ett konsekvensmakeri, som är lika oberättigadt, som om vi befarade, att han på sina promenader norrut skulle, såsom han år 1906 raljerade, icke sluta förrän han nått Nordpolen.

Jag skall, herr vice talman, icke i öfrigt inlåta mig på någon granskning af det föreliggande ämnet, utan vill endast instämma i yrkandet på bifall till reservationen, hvartill jag också inom utskottet anslutit mig.

Herr Gustafsson i Mjölby: Herr vice talman! Grundlagens bud, som föreskrifver, att båda kamrarna skola företrädas lika i utskotten, skulle, synes det äfven mig, helt och hållet förtryckas, om man bifölle denna motion. Utskotten ha ju till uppgift icke blott att förbereda ärenden utan äfven att taga initiativ. För öfrigt äro så många saker nu i görningen, att jag tror, att vi böra för den närmaste tiden skynda långsamt på detta område. Då jag anser, att ett bifall till denna motion skulle innebära en så väsentlig afvikelse från vår författning, att det skulle kunna medföra mycket vådliga följder, tillåter jag mig att yrka afslag på motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Branting: Jag förstår mycket väl, att de, hvilka se sitt ideal, såsom den senaste ärade talaren, i att skynda långsamt, icke vilja vara med ens på en så blygsam begäran som den, hvilken framburits i denna motion, särskildt i den form, som reservanterna nu gifvit sitt yrkande. Det är ju endast frågan om en allsidig utredning om lämpligaste sättet för införande af en sådan ordning. Med all den långa erfarenhet, som kammaren och Riksdagen har om omfånget af allsidiga utredningar, tror jag icke, att man behöfver befara, att om kammaren nu fattar ett beslut, som vill ålägga regeringen att upptaga denna fråga till dryftning, det kommer att bli alltför snart, vi få se ett resultat af denna utredning. För min del kan jag icke annat än finna, att de bestämmelser, som, efter hvad det solklart har uppvisats, ändock komma att gifva, under skenbar likställighets mask, den minoritet inom nationen, som tillsätter Första Kammaren och som ock har inflytande på denna kammares sammansättning, ett öfvertag i utskotten, äro väl värda att underkastas en revision för att därigenom betrygga på viktiga punkter, att majoriteten kan få ett afgörande ord, i den mån som den är majoritet. Det är väl om något just proportionalismens idé, och de, som nu försäkra sig vara ifriga proportionalister och motsätta sig detta, synas mig ha tänkt sig synnerligen litet in i sitt eget system.

Det har af herr Lindhagen förut framhållits med all önskvärd tydlighet ett par fall, där det uppenbarligen är af vikt, att majoriteten i landet också blir representerad genom majoritet i utskotten, där man icke kan affärda saken blott därmed, att majoriteten i denna kammare kan följa sina reservanter och allt är godt och väl. Det gäller den ministeriella ansvarigheten, det

gäller stridsfrågor, som man kan tänka sig uppkomma om, hur det grundlagsenligt skall förfaras i det ena eller andra fallet, stridsfrågor t. ex. mellan kungavald talman och denna kammare. För sådana fall är det dock att med alldeles öppna ögon utlämna åt minoriteten herraväldet inom utskotten, om man icke vill gå in på den väg, som här har anvisats af reservanterna.

*Ang. samman-
sättningen och
sättet för val
af Riksdagens
utskott.
(Forts.)*

I likhet med herr Lindhagen beklagar jag, att vi nu nödgas votera om denna sak under en ogynnsammare situation än om vi stått med fria händer, därigenom att vi fattat ett annat beslut i denna fråga den 10 februari. Men det gäller likafullt att icke förtrötts, utan gripa verket an på nytt igen, och då vi nu kunna stå kanske i denna fråga något mera samlade, än då var fallet, så vill jag hoppas, att åtminstone denna kammare icke skall vägra att följa reservanterna i den fullt konsekventa framställning, som de här gjort och till hvilken jag för min del, herr vice talman, yrkar bifall.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr vice talmannen framställde i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag å berörda hemställan samt bifall i stället till den af herr vice talmannen vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den af herr vice talmannen vid utlåtandet afgifna reservationen.

Voteringen utföll med 90 ja, men 120 nej; och hade alltså kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den af herr vice talmannen vid utlåtandet afgifna reservationen.

§ 4.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtande n:o 92, i anledning af väckta motioner om beviljande af statslån för anläggning af den så kallade Ostkustbanan, blef af kammaren godkändt.

§ 5.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper; och biföll kammaren utskottets i detta betänkande gjorda hemställan.

§ 6.

*Ang. en extra
inkomstskatt
för år 1910.*

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:o 20, i anledning af väckt motion om en extra inkomstskatt för år 1910 å inkomster af 25,000 kronor och därutöfver.

I en inom Andra Kammaren väckt, till bevillningsutskottet remitterad motion, n:o 224, hade herr *Rydén* föreslagit, att Riksdagen ville besluta, det för år 1910 en summa af 175,000 kronor måtte uttagas genom en extra inkomstskatt, som genom ökning af den nuvarande skatteprogressionen, på sätt bevillningsutskottet funne lämpligt föreslå, skulle påläggas de inkomsttagare, hvilka vore uppförda till beskattning för en inkomst af 25,000 kronor och därutöfver.

Utskottet hemställde, att herr *Rydéns* ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservationer hade dock afgifvits:

af herrar *Branting* och *Carlsson* i Malmberget;

samt af herrar *Kvarnzelius* och *Schotte* mot utskottets motivering.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter herr vice talmannen på begäran gaf ordet åt

Herr *Rydén*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Den motion, som här är i fråga, och som grundar sig på ett mycket uppmärksammat beslut Riksdagen för någon tid sedan fattade vid gemensam votering, har ju redan i högerpressen betecknats såsom en okynnesmotion. Jag fäster mig emellertid icke härvid, utan för mitt personliga vidkommande får jag betyga, att motionen alltifrån början varit fullt allvarligt menad och att jag kommer att yrka bifall till densamma. Det synes mig, som om den princip, denna motion bygger på, vore någonting för den del af nationen, som representeras af majoriteten i denna kammare, att taga vara på. För min del tror jag, att det finnes vissa slag af statsutgifter, nämligen anslag till konungahuset och militärväsendet, beträffande hvilka det icke finnes den ringaste möjlighet att genomdrifva folkets vilja, beträffande hvilka, enligt min uppfattning, det icke finnes någon möjlighet för Andra Kammaren att kunna häfda sin af folket understödda mening om varsam-

het och aktsamhet i anslags beviljande, om icke Andra Kammaren tillgriper andra utvägar än de nu praktiserade. Det finnes då icke någon annan utväg för Andra Kammaren än att pålägga de stora inkomsttagare, som hafva sina representanter i Första Kammaren, i så hög grad ökade bördor, att de verkligen få känna verkningarna af denna mot den allmänna meningen stridande politik. Gamla riksdagskamrater hafva försäkrat mig, att när inkomstskatteförordningen, som stadgade progressiv inkomstskatt, genomförts, verkade detta till en tid tillbakahållande på anslagsvilligheten i medkammaren. Denna princip bör ytterligare utvecklas. När man åstadkommit ett beslut, som så allmänt strider emot och utmanar den allmänna meningen i landet, är det icke mer än rätt och billigt, att vi, som representera folkets bredare lager, lägga dessa ökade bördor på den privilegierade klick, hvars representanter beviljat detta. Jag yrkar bifall till den motion, jag väckt i ämnet.

*Ang. en extra
inkomstskatt
för år 1910.
(Forts.)*

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Själftva det sakförhållande, som orsakat motionen, är ju, det måste man erkänna, af det slag, att man icke kan förvåna sig öfver, att det väckt förargelse. Men jag tror, att det botemedel mot upprepande af dylika handlingar, som motionären föreslagit, icke är sådant, att Riksdagen bör kunna bifalla detsamma. Motionären nämnde, att den princip motionen är byggd på vore af den art, att den borde komma till användning. Han framhöll, att det icke är möjligt för Andra Kammaren att häfda sin ställning beträffande anslag till kungahuset och militära behof. Men då vill jag fråga, om det finnes större möjlighet att genomföra sin mening, då det gäller det botemedel, som motionären föreslagit, om det finns större utsikt att genomföra detta än att hindra de omtalade anslagen till kungahuset och militärväsendet. Jag tror för min del icke detta och anser, att det skulle vara en rätt olämplig stridsmetod denna, att, då Första Kammaren i en anslagsfråga fattat ett beslut, som icke behagar Andra Kammaren, försöka att vältra skattebördan öfver på de lager, som man anser att Första Kammaren representerar. När då Andra Kammaren fattar ett beslut, som icke behagar Första Kammaren, gissar jag, att man skulle göra ett motdrag. Jag för min del finner icke denna politik lämplig.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén: Det skulle roa mig att höra, hvilken väg herr Karlsson i Göteborg skulle kunna anvisa denna kammare för att bringa medkammaren på bättre tankar, när det gäller beviljandet af anslag sådana som ifrågavarande.

Jag tror, att ett bifall till min motion åtminstone skulle vara ett gif akt, som icke skulle missförstås i medkammaren.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Ang. en extra
inkomstskatt
för år 1910.
(Forts.)

Herr Karlsson i Göteborg: Jag har icke gifvit mig ut för att kunna finna på medel för att bota detta onda. Jag har endast uttalat min öfvertygelse om, att man icke kommer fram till målet på det sätt, som motionären föreslagit.

Herr Branting: Den föregående ärade talaren sade, att man icke kan komma fram på den föreslagna vägen. Men om vi icke komma fram på den vägen, beror det väl på oss själfva, förefaller det mig. Skulle det vara så, att Andra Kammaren ville följa motionären i detta fall och gifva en opinionsyttring, hvilken, såsom motionären med rätta framhåller, utan tvifvel skulle förstås, tror jag det skulle vara en vink, som vederbörande skulle komma att tänka på, nämligen att utgifter, som nu anvisas af de stora inkomsternas besittare, skulle befinnas återkastas en liten smula på dem själfva och icke blott så bekvämt uttagas på de vanliga skatternas väg genom de tunga indirekta pålagor, som drabba den stora massan.

Jag kan således icke finna annat än att, om icke något bättre skäl kan anföras för afslag, än det vi nyss hört från göteborgsbänken — och då jag icke heller inom utskottet hört något vägande skäl för ett sådant afslag — det finnes all anledning för Andra Kammaren att på denna punkt pröfva, om icke en sådan finger-visning kunde vara på sin plats.

Jag ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Carlsson i Malmberget instämde häruti.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels afslag därå och bifall i stället till den af herr Rydén i ämnet väckta motionen. Herr vice talmannen, som nu gaf propositioner å dessa yrkanden, fann propositionen på bifall till sistnämnda yrkande vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 20, bifaller den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utvisade 103 ja mot 98 nej, vid hvilken utgång kammaren således, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

§ 7.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrifningen m. m. äfvensom en i ämnet väckt motion. *Ang. ändring i mantalsskrifningsförordningen.*

Under återopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finans-ärenden den 5 nästlidne mars hade Kungl. Maj:t i en till Riksdagen afgifven proposition, n:o 96, som hänvisats till bevillningsutskottet, föreslagit Riksdagen att besluta, att §§ 4, 5, 7, 8, 10, 11, 15 och 16 samt det till § 6 hörande formulär n:o 2 i förordningen den 6 augusti 1884 angående mantalsskrifning skulle erhålla den förändrade lydelse, som af ett vid propositionen fogadt förslag utvisades.

I samband med behandlingen af föreliggande kungl. proposition hade utskottet jämväl förehaft en inom Andra Kammaren af herr *Meurling* väckt motion, n:o 223, hvori hemställts, att Riksdagen behagade besluta,

1:o att den skriftliga mantalsuppgift, som omförmäldes i § 4 mom. 1 af Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående ändrad lydelse i vissa §§ i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrifning m. m., endast måtte äläggas den, som ej muntligen eller skriftligen vid af pastor anställd förskrifning lämnat nöjaktiga uppgifter för församlingsbokens justering;

2:o att beloppet af den årliga afgäld eller hyra, som erlades för hvarje utarrenderad fastighet eller uthyrd lägenhet inom distriktet, icke måtte af ägaren behöfva till mantalsskrifningen uppgifvas;

3:o att föreskriften i § 7 mom. 1 om vederbörande länsmans närvaro vid mantalsskrifningen ej måtte behöfva alltid tillämpas; samt

4:o att i § 10 mom. 1 första stycket orden: »de sistnämnda dock endast såvida de — — dit inflyttat» icke måtte i mantalsförordningen införas.

Utskottet hemställde,

1:o att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar, ett vid utskottets utlåtande fogadt författningsförslag utvisade;

2:o att Riksdagen ville anhålla, det Kungl. Maj:t måtte i sammanhang med utfärdande af den nya förordningen i ämnet fastställa lydelsen af därtill hörande formulär; samt

3:o att herr *Meurlings* ofvanberörda motion, n:o 223, måtte få anses besvarad genom hvad utskottet under 1:o) hemställt.

Kungl. Maj:ts och utskottets förslag till ifrågavarande förordning voro i de delar, de skilde sig från hvarandra, så lydande:

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

(Forts.)

§ 4.

Mom. 1. En hvar, som ej hos annan mantalsskrifves, har att årligen vid mantalsskrifningen aflämna uppgift enligt bifogade formulär n:r 1. Denna uppgift skall vara försedd med intyg af pastor i mantalsskrifningsorten, att uppgiften blifvit jämförd med församlingsboken; och skall pastor vid uppgiftens granskning hafva därå antecknat hvad vid granskningen anmärkts af beskaffenhet, att upplysning därom bör vid mantalsskrifningen meddelas. Den, som på grund af § 3 mom. 1 tredje punkten uppgifver sig komma att först senare inflytta från annat distrikt, må dock förete pastors intyg i den ordning, § 11 oförmäler.

Mantalsuppgiften skall upp-
taga:

5:o) fartyg, som af honom äges eller för hvilket han är hufvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial samt därå anbringad ångmaskins drifkraft äfvensom befälhafvarens namn och mantalsskrifningsort;

Mom. 5. Inom hvarje kommun skola årligen för mantalsskrifningen väljas kommunalombud, hvilka hafva att på begäran af de uppgiftspliktiga biträda dem vid uppgiftsskyldighetens fullgörande, särskildt med mantalsuppgifternas uppsättande och aflämnande. Kommunalombuden utses till erforderligt antal för hvarje mantalsskrifningsdistrikt

§ 4.

Mom. 1. En hvar, som ej hos annan mantalsskrifves, har att årligen vid mantalsskrifningen aflämna uppgift enligt bifogade formulär n:r 1.

Mantalsuppgiften skall upp-
taga:

5:o) fartyg, som af honom äges eller för hvilket han är hufvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial äfvensom befälhafvarens namn och mantalsskrifningsort samt, beträffande maskindrifvet fartyg, drifkraftens storlek;

Mom. 5. På landsbygden må allmoge och mindre skrifkunniga äga att antingen själfva eller genom annan uppgiftspliktig person muntligen meddela sina uppgifter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

af den myndighet, som utöfvar
kommunens beslutanderätt.

§ 5.

Mom. 4. De i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omförmäld församlingsföreståndare insändas före den 8 november hvarje år, och, efter det pastor eller församlingsföreståndaren därå tecknat intyg, att de öfverensstämman med församlingsboken, af denne aflämnas till mantalsskrifningsförrättaren; skolande pastor eller församlingsföreståndare likaledes till mantalsskrifningen medhafva de senast till honom inkomna förteckningar öfver vissa arbetare, hvilka, enligt hvad särskildt är eller varder stadgadt, årligen skola af arbetsgifvare eller arbetsföreståndare meddelas.

§ 7.

Mom. 1. Vid mantalsskrifningen skola tillstädesvara pastor eller, om han har förfall, någon af honom förordnad lämplig person, helst annan inom församlingen tjänstgörande präst, vederbörande stadsfiskal eller länsman och fjärdingsman äfvensom kommunalombuden.

§ 8.

Mom. 1. I enlighet med församlingsboken och efter gransk-

§ 5.

Mom. 4. De i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omförmäld församlingsföreståndare insändas före den 8 november hvarje år, och, efter det pastor eller församlingsföreståndaren *däraf tagit del*, af denne aflämnas till mantalsskrifningsförrättaren; skolande pastor eller församlingsföreståndare likaledes till mantalsskrifningen medhafva de senast till honom inkomna förteckningar öfver vissa arbetare, hvilka, enligt hvad särskildt är eller varder stadgadt, årligen skola af arbetsgifvare eller arbetsföreståndare meddelas.

§ 7.

Mom. 1. Vid mantalsskrifningen skola tillstädesvara pastor eller, om han har förfall, någon af honom förordnad lämplig person, helst annan inom församlingen tjänstgörande präst, vederbörande stadsfiskal eller länsman och fjärdingsman *samt kommunalombud, hvilka till erforderligt antal för hvarje mantalsskrifningsdistrikt utses af den myndighet, som utöfvar kommunens beslutanderätt.*

§ 8.

Mom. 1. I enlighet med församlingsboken och efter gransk-

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag).

ning af de aflämnade uppgifterna samt med ledning jämväl af de upplysningar, som af de vid förrättningen närvarande kunna meddelas, skola i mantalslängden för hvarje distrikt å landet uppföras, särskildt för hvar fastighet, till namn och födelseår samt yrke eller tjänst alla de personer, hvilka böra där mantalsskrifvas. Härvid antecknas den förändring i afseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt till fastigheten, som må hafva inträffat. I öfrigt iakttages, att hvarje man, hvilkens ålder vid slutet af det år, mantalsskrifningen afser, ej understigit tjuguet år, upptages för sig med utsättande af hans fullständiga namn; att, därest mantalsuppgiften för sådan man ej kunnat af pastor vitsordas, i längden antecknas, att uppgiften är obestyrt; att särskild be- teckning införes för alla män af nämnda ålder, hvilka vid senaste mantalsskrifningen ej voro mantalsskrifna inom distriktet; samt att för dem, hvilka ej äro svenska medborgare, antecknas deras nationalitet.

Mom. 3. Af de i nästföregående års mantalslängd upptagna personer må, utom den, som affidit, och den, som bosatt sig å utländsk ort, på sätt i § 1 sägs, icke någon annan vid mantalsskrifningen utelämnas än den, som under årets lopp, efter att hafva uttagit flyttningsbetyg, till annat distrikt afflyttat eller vid förrättningen styrker, att han för det kommande året, enligt de i fråga om behörig mantalsskrifningsort här ofvan bestämda grunder, bör vara mantalsskrifven

(Utskottets förslag).

ning af de aflämnade uppgifterna samt med ledning jämväl af de upplysningar, som af de vid förrättningen närvarande kunna meddelas, skola i mantalslängden för hvarje distrikt å landet uppföras, särskildt för hvar fastighet, till namn och födelseår samt yrke eller tjänst alla de personer, hvilka böra där mantalsskrifvas. Härvid antecknas den förändring i afseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt till fastigheten, som må hafva inträffat. I öfrigt iakttages, att hvarje man, hvilkens ålder vid slutet af det år, mantalsskrifningen afser, ej understiger tjuguet år, upptages för sig med utsättande af hans fullständiga namn; att, därest någon af dessa icke är kyrkoskrifven i församlingen, anteckning härom göres i längden; att särskild be- teckning införes för alla män af nämnda ålder, hvilka vid senaste mantalsskrifningen ej voro mantalsskrifna inom distriktet; samt att för dem, hvilka ej äro svenska medborgare, antecknas deras nationalitet.

Mom. 3. Af de i nästföregående års mantalslängd upptagna personer må, utom den, som affidit, och den, som bosatt sig å utländsk ort, på sätt i § 1 sägs, icke någon annan vid mantalsskrifningen utelämnas än den, som under årets lopp, efter att hafva uttagit flyttningsbetyg, till annat distrikt afflyttat eller vid förrättningen styrker, att han för det kommande året, enligt de i fråga om behörig mantalsskrifningsort här ofvan bestämda grunder, bör vara mantalsskrifven

*(Kungl. Maj:ts förslag).**(Utskottets förslag).*

*Ang. ändring
mantalsskrif-
ningsförrätt-
ningen.
(Forts.)*

inom annat distrikt; dock att därest under förrättningen finnes, att någon, som i senaste mantalslängden för distriktet varit upptagen, till annan ort sig begifvit, utan att hafva uttagit flyttningsbetyg, jämväl denne må, om vistelseorten är okänd och anledning icke förefinnes, att hans bortavaro endast är tillfällig, vid mantalsskrifningen utelämnas.

inom annat distrikt; dock att, därest under förrättningen finnes, att någon, som i senaste mantalslängden för distriktet varit upptagen, till annan ort sig begifvit, utan att hafva uttagit flyttningsbetyg, jämväl denne må, om vistelseorten är okänd och anledning icke förefinnes, att hans bortavaro endast är tillfällig, kunna vid mantalsskrifningen utelämnas, dock icke förrän han varit borta minst ett år.

§ 10.

§ 10.

Mom. 2. I mantalslängden införas de rättelser och tillägg, som föranledas af ofvan omförmälda längd och förteckning, därvid beträffande dem, för hvilka i mantalslängden gjorts anteckning om obestyrt mantalsuppgift, men hvilka numera aflämnat flyttningsbetyg, anteckningen härom öfverstrykes; och skola nyssnämnda handlingar biläggas mantalslängden.

Mom. 2. I mantalslängden införas de rättelser och tillägg, som föranledas af ofvan omförmälda längd och förteckning, därvid beträffande dem, för hvilka i mantalslängden gjorts anteckning, att de ej äro i församlingen kyrkoskrifna, men hvilka numera aflämnat flyttningsbetyg, anteckningen härom öfverstrykes; och skola nyssnämnda handlingar biläggas mantalslängden.

§ 11.

§ 11.

Mantalslängden jämte därtill hörande bilagor samt det vid mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af tre kronor för hvarje dag, som därmed fördröjes, före den 1 mars af mantalsskrifningsförrättaren aflämnas till vederbörande pastor, hvilken har att med församlingsboken jämföra mantalslängden och därvid särskildt uppmärksamma, huruvida med ledning af församlingsboken numera kan vitsordas mantalsuppgift, som i längden

Mantalslängden jämte därtill hörande bilagor samt det vid mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af tre kronor för hvarje dag, som därmed fördröjes, före den 1 mars af mantalsskrifningsförrättaren aflämnas till vederbörande pastor, hvilken har att med församlingsboken jämföra mantalslängden och därvid särskildt uppmärksamma, huruvida person, för hvilken i längden gjorts anteckning, att han ej är i församlingen kyrkoskrifven,

Ang. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

betecknats såsom obestyrkt. De vid granskningen förekomna anmärkningar skola upptagas å en (i enlighet med hosföljande formulär n:r 5 upprättad) förteckning, som bifogas mantalslängden; och skall denna med tillhörande handlingar senast den 15 mars af pastor återställas till mantalskrifningsförrättaren.

Sedan i anledning af pastors anmärkningar vederbörliga rättelser och tillägg ägt rum i mantalslängden, skall längden anses justerad; dock må den, som jämlikt § 3 mom. 1 tredje punkten anmält inflyttning under året från annat distrikt, äga att inom maj månads utgång hos mantalskrifningsförrättaren medelst intyg af pastor i mantalskrifningsorten styrka uppgift om namn och ålder; och skall, där så sker, för honom i längden gjord anteckning om obestyrkt mantalsuppgift öfverstrykas.

§ 15.

Uraktlåter uppgiftspliktig att i behörig tid aflämna mantalsuppgift, skall, jämte det anteckning om de försumliges namn och hemvist af förrättningsmannen i protokollet verkställas, felande uppgift, om den försumlige finnes inom orten, efter anmodan af mantalskrifningsförrättaren, honom affordras genom stadsfiskal i stad samt länsman eller fjärdingsman på landet. Treddas den försumlige eller finnes han icke inom orten, skall mantalskrifningsförrättaren anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:ts be-

(Utskottets förslag.)

numera aflämnat flyttningsbetyg. De vid granskningen förekomna anmärkningar skola upptagas å en (i enlighet med hosföljande formulär n:r 5 upprättad) förteckning, som bifogas mantalslängden; och skall denna med tillhörande handlingar senast den 15 mars af pastor återställas till mantalskrifningsförrättaren.

Sedan i anledning af pastors anmärkningar vederbörliga rättelser och tillägg ägt rum i mantalslängden, skall längden anses justerad; dock må den, som jämlikt § 3 mom. 1 tredje punkten anmält inflyttning under året från annat distrikt, äga att inom maj månads utgång hos mantalskrifningsförrättaren medelst intyg af pastor i mantalskrifningsorten styrka uppgift om namn och ålder; och skall, där så sker, för honom i längden gjord anteckning, att han icke är i församlingen kyrkoskrifven, öfverstrykas.

§ 15.

Uraktlåter uppgiftspliktig att i behörig tid aflämna mantalsuppgift, må, jämte det anteckning om de försumliges namn och hemvist af förrättningsmannen i protokollet verkställas, felande uppgift, om den försumlige finnes inom orten, efter anmodan af mantalskrifningsförrättaren, honom affordras genom stadsfiskal i stad samt länsman eller fjärdingsman på landet. Treddas den försumlige eller finnes han icke inom orten, skall mantalskrifningsförrättaren anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:ts be-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Aug. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

fallningshafvande, som äger att fallningshafvande, som äger att
med föreläggande af vite inför- med föreläggande af vite inför-
skaffa den felande handlingen. skaffa den felande handlingen.

Vid utlåtandet funnos följande reservationer:

af herrar *Cavalli*, friherre *C. J. Beck-Friis*, friherre *Klingspor*,
A. E. Håkanson, *Åkerberg*, *Edvard Bohnstedt*, grefve *A. Hamilton*,
Tonning och *Danström*, hvilka ansett, att den kungl. propositionen
bort bifallas;

samt af herr *Söderberg* i *Hobborn*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Petersson*,
som yttrade: Herr talman, mina herrar! Utskottets föreliggande
utlåtande börjar med en ogillande kritik af ett yttrande till stats-
rådsprotokollet, för hvilket jag är ansvarig. Jag har nämligen
uttalat den mening, att en person, som icke är kyrkoskrifven inom
den kommun, där han är mantalsskrifven, icke borde allenast på
grund af mantalslängden upptagas i den blifvande röstlängden.
Detta är ett fall, som icke sällan förekommer, och som bereder
stora svårigheter i fråga om röstlängden. Jag har därför ansett
mig böra upptaga frågan och kommit till nyss angifna resultat.

Utskottet har däremot gjort gällande en rakt motsatt upp-
aftnting. Det häfdar, att en sådan person bör upptagas i röst-
längden, och säger, att, då § 26 vallagen föreskrifver, att röst-
längden skall efter mantalslängden upptaga alla manliga invå-
nare inom distriktet, hvilkas ålder vid årets början icke under-
stiger 24 år, så synes däraf tydligt, att det är mantalslängden och
icke församlingsboken, som skall tjäna till efterrättelse vid röst-
längdens upprättande och att någon bevisskyldighet om åldern kan
icke åläggas den, som i mantalslängden är upptagen såsom född
ett visst år.

Till en början tillåter jag mig härvid anmärka, att då ut-
skottet citerar § 26 § vallagen, utesluter det några ord, hvilka
emellertid i det sammanhang, hvori de finnas, äro af stor bety-
delse, när den hufvudsakliga tonvikten ligger på dem. Det står
nämligen i vallagen, att röstlängden skall upprättas efter »mant-
talslängden för samma år». Därigenom markeras en nyhet, en
bestämd skillnad mot hvad som nu gäller. För närvarande är det
nämligen så, att våra politiska röstlängder bildas af de kommunala
röstlängderna, hvilka åter grunda sig på mantalslängden för ett
föregående år. När man ville införa den utsträckta politiska
rösträtten, var man angelägen att få ett senare, riktigare material
än förut till grund för vallängden. Därför ligger tonvikten på
nämnda ord. Att det är så som jag nu uppgifvit, visar sig, om

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

man granskar historiken till denna paragraf i vallagen. Det citerade uttrycket härstammar nämligen från proportionella valkommitténs betänkande af år 1903 och af motiveringen till detsamma finner man, att kommitterade hade sin hufvudsakliga uppgift fästad vid att få så färskt material för röstlängderna som möjligt. Tager man hänsyn till denna omständighet, blir nog den beviskraft, som utskottet velat lägga i uttrycket »efter mantalslängden», i icke ringa mån försvagad.

Men, menar utskottet, det står i alla fall så i vallagen och »lagstiftaren hyste uppenbarligen ingen misstro till mantalslängdens tillförlitlighet i fråga om ålderssiffrorna; därför böra dessa tagas för goda, därest icke tillgängliga handlingar eller meddelade upplysningar gifva anledning antaga att uppgiften är felaktig».

Jag tror nog, att lagstiftaren icke hyste någon misstro mot mantalslängdens tillförlitlighet, men, mina herrar, detta var uppenbarligen under förutsättning, att de öfriga bestämmelserna om vår civilregistrering också blefve iakttagna, d. v. s. att — såsom kyrkoskrifningsförordningens stadgar — hvar och en person äfven blefve kyrkoskrifven där han bor och har sitt hemvist, och alltså på samma ställe, där han är mantalsskrifven. Om så skedde komme mantalslängderna att få denna lätt kontrollerbara tillförlitlighet, som det kungl. förslaget kräver. I det af mig uppställda krafvet ligger således icke, såsom utskottet tyckes vilja anse, någon fordran på ökad beviskyldighet för den enskilde. Nej, långt därifrån, utan allenast en fordran att den enskilde skall fullgöra den skyldighet i afseende på civilregistreringen, som en annan förordning inom ett annat område ålägger honom.

Det är särskildt i närheten af stora städer och arbetarcentra, som det anförda förhållandet förekommer. Det gäller emellertid att se till, hur man skall kunna iakttaga § 16 riksdagsordningen. Den paragrafen uppställer åtskilliga villkor för utöfvandet af politisk rösträtt. Man må nu hafva hvilken mening som helst om befogenheten af dessa s. k. streck, så lär man dock få vara ense om, att när det står i grundlagen, så böra öfriga förhållanden så ordnas att grundlagsbudet kan iakttagas. Det är vallagens uppgift att genomföra detta. När därför 26 § vallagen, sedan den talat om, hvilka som skola upptagas i stommen för mantalslängden, i en senare punkt angifver de anteckningar, som skola göras om hvarje persons rösträtt, och säger: »En hvar sådan person, om hvilken upplysning ej vinnes, att han den 15 juni brister i något af hvad lag stadgar såsom villkor för rösträtt, antecknas i längden såsom röstberättigad» — så kan icke vallagen skrifva så, med mindre den utgår från den förutsättningen, att de diskvalifikationsgrunder, som grundlagen innehåller, också varda för längdupprättaren bekanta. Vallagen kräver alltså att röstlängdsupprättaren får veta, om en i stommen till längden upptagen 24 års man är vanfrenjdad eller ej, om han fullgjort sin värnpliktsöfning eller icke o. s. v. Hvad angår de förhållanden, om hvilka upplysning hämtas ur kyrkoboken, så får en vallängdsupprättare

besked i fråga om alla i socknen kyrkoskrifna personer. Men däremot får han icke besked beträffande sådana, som väl äro mantals-skrifna i socknen, men kyrkoskrifna på annat ställe. I fråga om dem förekommer det, att prästen i deras kyrkoskrifningsort vet allt detta, men icke vet, hvart han skall skicka upplysningarna, i fall man skulle ålägga honom något sådant. Den som upprättar vallängden känner åter icke eventuellt föreliggande diskvalificerande grunder. Man kan icke heller ålägga honom att skaffa sig upplysning härom, dels därför att han icke kan hinna göra det och dels därför att han merendels icke vet, hvart han skall skriva för att få nödiga upplysningar.

Den tolkning, utskottet gifvit åt 26 § vallagen, leder alltså till de konsekvenserna, att hvad 16 § R. O. innehåller, det får betydelse i fråga om dem, som äro stationära i samhället, och dem som äro laglydiga i fråga om sin kyrkoskrifningssskyldighet, men det kommer att sakna betydelse i fråga om dem, som flytta tätt och ofta, och i fråga om dem som icke fullgöra sin kyrkoskrifningssskyldighet. En sådan person kan vara vanföredad -- och då har han särskildt skäl att icke taga fram prästbetyget -- han kan vara ommyndig, försatt i konkurs, han kan ha försummat sin värnplikt o. s. v., utan att detta hindrar, att han i vallängden för den kommun, där han är mantalsskrifven, blir upptagen såsom röstberättigad. Ja, han behöfver ej ens, så som utskottets förslag är uppgjort, vara 24 år gammal, ty han kan till mantalsskrifningen skicka en annan person, som ju icke behöfver vara alltför väl underrättad; och om denne hans ställföreträdare ej vet annat än att mannen fyllt 24 år, så blir han så upptagen i mantalsslängden och går sedan in i röstlängden. Att trösta sig med att allt skulle rättas till genom den befogenhet till klagomål, som här är medgifven, synes mig alldeles otänkbart. För öfrigt är vallagen byggd på den grundsats, att en persons valrätt skall af offentlig myndighet iakttagas, utan att han själf behöfver vidtaga några åtgärder därför.

Med hänseende till, hvad jag nu sagt, torde herrarne ej finna det underligt, om en justitieminister har svårt att vara med om den tolkning af 26 § vallagen, utskottet velat göra gällande. Jag vill härvid särskildt anmärka, att ordalagen i vallagen, sådana de föreligga, lika väl lämpa sig till den tolkning, jag framlagt, som möjligtvis till utskottets. Jag kan också tillägga, att bland de sakkunnige, som varit tillkallade i justitiedepartementet för att bereda detta ärende, har samma åsikt gjort sig gällande, och det skadar ej att nämna, att bland dessa kommitterade varit bankofullmäktigen Berg, hvilken, som herrarne veta, varit sekreterare i proportionella valkommittén och expeditionschef i justitiedepartementet, då 1904—1905 års rösträttsförslag lades fram, och att i arbetet deltagit jämväl byråchefen i justitiedepartementet Wedberg, som varit med om den nu framlagda och antagna vallagen.

Jag skall nu öfvergå till frågan om de skriftliga uppgifterna, som är kärnpunkten i Kungl. Maj:ts proposition. Det förvänar

Ang. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

Ang. ändring i mantalsskrifningsförordningen. (Forts.) mig ganska mycket, att de ledamöter af utskottet, som hyllat utskottets tolkning af 26 § vallagen, icke velat vara med om de skriftliga uppgifterna. Då hade man åtminstone fått så mycket att stödja sig på som att det varit vederbörandes egen uppgift om sitt födelseår, som legat till grund för mantalslängden. Man skulle ju kunna tänka sig, att någon slags påföljd stadgades för oriktiga mantalsuppgifter, och därigenom bereddades större tillförlitlighet åt längderna. Men, som jag förut nämnt, har utskottet ej velat det, utan en person kan skicka en annan i sitt ställe till mantalsskrifningen.

Vidare vill jag anmärka, att om man, med utskottet, vill att en icke kyrkoskrifven person skall upptagas i vallängden, så borde väl i röstlängden göras någon slags anteckning om, att hans valrätt ej är klar. Ty man svärfvar i ovisshet om en sådan person uppfyller villkoren i 16 § R. O. eller ej. Med utskottets förslag kommer en sådan att upptagas som ostridigt röstberättigad.

De skriftliga uppgifterna utgöra det väsentliga i Kungl. Maj:ts förslag. Anledningen till, att man håller så mycket på dem, är den, att det eljest icke låter sig göra att genomföra grundlagens bestämmelse om fulljord skattebetalning såsom villkor för rösträtt. Vidare skulle enligt de tillkallade sakkunniges mening det vara omöjligt för en mantalsskrifningsförrättare att hinna med denna förrättning på den korta tid, som är därtill anslagen, om det icke beredes honom ett ganska tillförlitligt underlag att gå efter. Eljest komma naturligtvis till följd af brådska och glömska åtskilliga af uppgifterna att tappas bort och fel uppstå i längden. För öfrigt skulle genom de skriftliga uppgifterna en väsentlig förbättring inträda i hela vår civilregistrering.

Nu vill utskottet ej vara med om detta. Utskottet har följande skäl: För en stor del af landtbefolkningen blefve detta onödigt betungande. I vissa trakter af landet lærer det också vara förenadt med synnerliga svårigheter att åstadkomma en tillfredsställande skriftlig mantalsuppgift af den omfattning, Kungl. Maj:ts förslag afser. Jag antager, att den senare satsen syftar på förhållandena i Dalarne och svårigheterna att där i en mantalsuppgift angifva de fastigheter, af hvilka en person där uppe kan vara ägare. Där äro nämligen, som bekant, en mängd smådelar särskildt betecknade. Då de förenas i en persons hand, som ofta är fallet, blir det svårt att i en mantalsuppgift samla allt. Härtill vill jag säga, att, såvidt jag förstår, Kungl. Maj:ts förslag icke hindrar att förfara så, som man gjort hittills. Det har sagts mig, att man nu uppger »samma fastigheter som förra året» med tillägg, där så behöfves, af hvad som kommit till eller gått ifrån.

Utskottet säger vidare: »För den ovane är ifyllandet af en utförlig blankett ofta en ganska svår uppgift, och tvifvelsutän skulle de skriftliga uppgifterna på grund af otydlighet och missförstånd komma att föranleda många fel i mantalslängden o. s. v.» Jag vill lifligt hoppas, att den pessimistiska syn på tingen, ut-

skottet här uttalat, ej måtte vara riktig. Ty vore den det, så skulle för visso de miljoner, som vi år efter år offra på vårt folkskoleväsende, vara illa använda.

Jag skulle i stället vilja uttala den förmodan, att om dessa mantalsskrifningsblanketter, sådana de här föreligga, sättas i handen på de öfversta klasserna af våra folkskolebarn med uppgift för dem att ifylla blanketterna för deras egna familjer, så skulle de rätt väl gå i land med detta. Ville våra folkskolelärare intressera sig för saken, så skulle, efter min öfvertygelse, hela denna reform, som nu anses så svår, vara genomförd öfver hela landet på ganska kort tid. Jag tänker mig då, att skollärarne, då det började lida mot mantalsskrifningarna, lämnade ut blanketter åt skolbarnen med uppgift att fylla i dem, med hjälp af de hemmavarande om så behöfdes. En sådan hemuppgift vore kanske icke så onyttig. Uppgifterna borde sedermera rättas af läraren, och återställas till barnen. På sådant sätt skulle i hvar eller hvarannan stuga finnas en mycket konkret förebild att gå efter; då hufvudern hade att göra sin mantalsuppgift. Det är, synes det mig, alldeles uppenbart, att har man blott blanketter med klara och bestämda rubriker, kan ifyllandet af dem gå för sig lika väl på landet som nu i städerna.

Men häremot åberopar man den nuvarande erfarenheten, hvilken, såsom motionären påpekat, skall vara mycket litet uppmuntande. Han säger, att de uppgifter, som nu lämnas skriftligen, äro så felaktiga och oriktiga, att i allmänhet mantalsskrifningsförrättarne äro mest tacksamma för att slippa dem. Möjligt att så är, men hvad är orsaken härtill? Jo, vi ha formulär till mantalsuppgifter i Svensk författningssamling, men inga blanketter. Att folk i allmänhet icke känner till nämnda formulär är ju förlåtligt. Men lämna i stället ut blanketter till allmänheten, då tror jag förhållandet blir ett annat, ty då vet enhvar hvad han skall skriva.

Sedan är det en annan punkt, som jag också måste uppehålla mig vid. Det är motionärens framställning om de svårigheter, som skulle följa med genomförandet af Kungl. Maj:ts förslag.

Emellertid är denna hans framställning till en stor del grundad på missuppfattning af det kungliga förslaget. Må det tillåtas mig att med några ord skissera, huru vi tänkt oss att det hela skulle gå till.

De skriftliga uppgifterna borde lämnas till kommunalombudet, som i sin ordning hade att öfverlämna dem till pastor vid de s. k. förskrifningarna. Pastor finge då, i stället för att såsom nu för hvarje gård eller lägenhet fråga ut hvilka förändringar, som skett, och hvilka anteckningar han skall göra, läsa detta i den skriftliga uppgiften, och de frågor som behöfde göras inskränkte sig till nödiga kompletteringar. Sedan hade han att göra anteckning i kolumnen om värnpliktsförhållandena och sätta sitt vidimationsmärke på uppgiften. Kommunalombudet finge återtaga och förvara uppgiften, tills mantalsskrifningen komme,

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forta.)

idå han hade att öfverlämna den till mantalsskrifningsförrättaren. På detta sätt skulle den enskildes åtgörande inskränka sig till att å tid, som vore för honom lämpligast, lämna sin uppgift till kommunalombudet, och sedan behöfde han icke vidare befatta sig med saken. Detta torde för den enskilde bli mindre och icke mer betungande än nu. Enligt min mening är det alltså möjligt att genomföra anordningen med skriftliga uppgifter äfven på landsbygden.

Nu bör jag också säga några ord om angelägenheten af sådana uppgifter, och särskildt deras betydelse för vallängden.

Enligt 26 § vallagen har mantalsskrifningsförrättaren i vissa fall skyldighet att själf taga reda på, huruvida skattebetalningsvillkoret är uppfyllt eller icke. Det inträffar då en person flyttat från en socken till en annan inom samma fögderi eller mellan olika gårdar inom samma kommun. Men för att kunna göra detta måste han känna den nyinflyttades förra boningsort. Den blankett, som här är föreslagen, upptager därför också en kolumn för anteckning om hvar en person senast varit boende och den kolumnen är för säkerhets skull tryckt med fetstil. Uppgift om en persons föregående vistelseort står icke att få ur kyrkoboken, utan måste anskaffas på annat sätt och utan den kan icke häradskrifvaren i detta fall fullgöra sin skyldighet att se efter, om en person betalt sin skatt eller icke.

Jag skall taga ett exempel: Om afkortningslängden för Solna socken upptager, att Per Larsson i Löfberget häftar för oguldna utskylder, men det upplyses, att denne Per Larsson flyttat till Spånga socken — det är samma fögderi — så åligger det häradskrifvaren, när han skall föra upp honom i vallängden för Spånga, att se efter, huruvida han häftar eller icke häftar för oguldna utskylder i Solna. Men det kan han icke, med mindre han får veta, hvilken Per Larsson det är, som bodde i Löfberget. Brister denna upplysning så blir Per Larsson upptagen som röstberättigad, äfven om han enligt 16 § Riksdagsordningen icke skulle vara det.

Om man nu säger, att detta skall frågas ut vid mantalsskrifningsförrättningen, så må man besinna, att ett sådant utfrågande skulle medföra att förrättningen i regel icke kunde hinna utföras på den tid, som är därtill anslagen, åtminstone icke utan att mantalslängden blefve full af brister och fel. Däraf skulle vidare föranledas besvär och klagomål hos valnämnden, som blefve öfverhopad med arbete och kanske icke hunne med detta på den korta tid, som den fått sig anslagen, och framför allt obehag, besvär, missnöje och klagomål för den enskilde. Allt detta undvikas genom det arrangemang, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag vill påpeka ännu en sak.

Om nu, såsom utskottet föreslagit, en person får skicka en ställföreträdare till mantalsskrifningsförrättningen, men denne kanske icke har kännedom om de omständigheter, om hvilka han skall lämna upplysning, hur skall det bli möjligt att få in dessa

upplysningar? Det går helt enkelt icke, och man får således om honom veta ingenting.

Det är också en annan punkt, som jag vill vidröra, och det är frågan om de värnpliktige.

Det är en känd sak, att i vissa trakter af vårt land anteckningarna om de värnpliktige äro fullständigt oeffterrättliga. Detta föranleder naturligtvis i synnerhet för de värnpliktiga själva stora obehag. Om värnpliktige oriktigt antecknas som försumliga i sin tjänst, så föranleder detta oriktigt bötfällande; och af sådana, som icke fullgjort värnplikten, kan den ofta icke utkrävas till följd af bristande eller oriktiga anteckningar.

Anledningen till dylika missförhållanden har af de personer, som jag konfererat med i dessa ämnen, uppgifvits vara den, att häradskrifvarne icke ha tid att vid mantalsskrifningarna taga reda på och utfråga värnpliktsförhållandena. Enligt det formulär, som nu föreslagits, skulle det finnas en kolumn, däri pastor hade att anteckna värnpliktsförhållandena. På samma gång man således skulle vinna en effektiv tillämpning af värnpliktsstreckets finge man, i fråga om värnpliktsförhållandena, en ordning och reda i civilregistreringen, som icke står på annat sätt att vinna.

Jag kan sammanfatta hvad jag sagt så, att om man vill genomföra grundlagsbudet i 16 § Riksdagsordningen, och om man vill hafva ordning och reda i vår civilregistrering i det hela, låter detta sig icke göra med mindre än att man får så beskaffade skriftliga uppgifter, som Kungl. Maj:t har föreslagit; men om man återigen går med på dem, vinner man samtidigt båda dessa önskemål.

På grund af hvad jag nu anfört skulle jag vilja uttala en förhoppning om, att denna kammare ville, trots det ogynnsamma läge, hvori frågan nu befinner sig, dock antaga det förslag, som Kungl. Maj:t i detta ämne har framlagt.

Herr Schotte: Herr talman, mina herrar! Då jag deltagit i bevillningsutskottets beslut i förevarande fråga, skall jag härmed något närmare utveckla utskottets ståndpunkt.

Herr justitieministern yttrade i sitt inledande anförande, att det viktigaste momentet i frågan var den om mantalsskrifningens bättre ordnande, och skall jag därför be att till en början få något uppehålla mig därvid. I den kungliga propositionen yttras, att mantalsskrifningen, sådan den nu är ordnad, är grundad på »lösa uppgifter», och Kungl. Maj:t vill därför söka åstadkomma att kyrkoskrifningen blir det faktiska underlaget för mantalsskrifningen; man vill söka att få kyrkoskrifningen och mantalsskrifningen att till sitt innehåll fullständigt sammanfalla med hvarandra. Nu tror jag icke man kan påstå, att mantalsskrifningen grundas allenast på lösa uppgifter. Enligt mantalsskrifningsförordningen — jag fäster mig naturligtvis icke vid de speciella förordningar, som finnas för Stockholm och Göteborg — skola vid mantalsskrifningen närvara: pastor eller, vid förfall för

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Fort.)

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

ihonom; annan af denne förordnad person, helst prästman, stadsfiskal, länsman och kommunalombud. Församlingsboken skall där tillhandahållas, därur skola meddelas de ytterligare upplysningar, som kunna vara erforderliga. Pastor »skall ock meddela hvad han har sig bekant rörande inflyttning till församlingen af personer, som icke aflämnat flyttningsbetyg eller om andra mantalsskrifningen angående förhållanden, hvarom behöriga uppgifter icke inkommit», såsom det heter. I mantalslängden skola uppföras de personer, som böra mantalsskrifvas i kommunen, och skall detta ske »i enlighet med församlingsboken och efter granskning af de aflämnade uppgifterna samt med ledning jämväl af de upplysningar, som af de vid förrättningen närvarande kunna meddelas». Dessutom ha vi pastors uppgiftsskyldighet med afseende på dem, som mellan mantalsskrifningen och den 1 januari ett år hafva inflyttat i församlingen och således icke kunnat bli uppförda i mantalslängden. Mantalslängden skall sedermera aflämnas till pastor, »hvilken har att med församlingsboken jämföra mantalslängden och å särskild förteckning, som sistnämnda längd bifogas, upptaga de vid granskningen förekommande anmärkningar». Mantalslängden skall hållas tillgänglig under den tid den är hos mantalsskrifningsförrättaren och hos pastor. Med alla dessa bestämmelser tror jag, att det är relativt väl sörjdt för, att mantalsskrifningen kommer att ske på ett fullt tillfredsställande sätt och att till grund för densamma ingalunda ligga »lösa uppgifter».

Det säges vidare i den kungl. propositionen, att önskemålet om kyrko- och mantalsskrifningarnas sammanfallande, så att de komma att fullt öfverensstämma med hvarandra, hittills »icke ansetts kunna förverkligas utan alltför betydande olägenheter». Ja, det är just åsikten om dessa olägenheter, som bevilningsutskottet fortfarande häfdar och som föranlett bevilningsutskottet att afstyrka den kungl. propositionen.

Nu åberopar departementschefen en del äldre uttalanden från Riksdag och kommittéer, af hvilka det skulle framgå, att vår civilståndsregistrering hittills icke blifvit tillfredsställande ordnad. De uttalandena återfinnas från riksdagarna under 1870—80 talen och från åtskilliga kommittébetänkanden. Vid granskning af dessa uttalanden och betänkanden kommer man emellertid till den uppfattningen, att det egentligen var kyrkobokföringens brister, som uppmärksammades och framhöllas. Detta framgår, bland annat af 1889 års mantalsskrifningskommittés betänkande, där det påpekades, att, ehuru med den anordning af civilståndsregistreringen, som i vårt land af ålder varit gällande, mantalsskrifningen med nödvändighet komme att grunda sig på kyrkoböckerna, enkannerligen husförhörlängden, någon verklig garanti icke funnes för att husförhörlängden, vid tidpunkten för mantalsskrifningsförrättningen, innehölle exakta uppgifter om alla de förhållanden, hvilka borde antecknas. Och när Kungl. Maj:t till 1894 års Riksdag framlade förslag till den nya mantalsskrifningsförordning, som ännu är gällande, yttrade också departementschefen bland

annat följande: »Då husförhörslängden i väsentlig grad ligger till grund för mantalslängden, bör lagstiftningen uppenbarligen sörja för, att förstnämnda längd, då den vid mantalsskrifningen anlitas, är i så fullständigt skick som möjligt. Bristen bör afhjälpas i en kyrkoskrifningsförordning och ej i en mantalsskrifningsförordning». — »Komme däraf påkallade föreskrifter till stånd», säger departementschefen vidare, »skulle öfverklagade brister fullständigt afhjälpas».

*Ang. ändring i
mantalsskrifningsförordningen.
(Forts.)*

1888 års kyrkoskrifningskommitté, som afgåfvit förslag till kyrkobokföringens ordnande, uppmärksammade äfven, att kontrollen öfver civilståndsregistreringen enligt mantalslängden och församlingsboken vore svår att åstadkomma. De yttrade också, att äfven om, med bibehållande af dåvarande stadgande om mantalsskrifningsuppgifternas aflämnande vid själfva mantalsskrifningen, särskild föreskrift meddelades om husförhörslängdens justering kort före mantalsskrifningen och församlingsborna förpliktades att till pastor särskildt aflämna för sådant ändamål erforderliga uppgifter, blefve den ifrågavarande kontrollen, som i sådan händelse hufvudsakligen komme att bestå i en jämförelse af uppgifter, hvilka af samma personer rörande samma förhållande ungefär samtidigt aflämnades, icke heller synnerligen effektiv. Kyrkoskrifningskommittéens förslag rörande kyrkobokföringen föranledde, som bekant, till utfärdande af den ännu gällande förordningen om kyrkböckers förande, hvarigenom de s. k. för-skrifningarna infördes.

Det af Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget går vida längre, än någonsin förut härutinnan ifrågasatts; ett så vidsträckt betungande af allmänheten, som nu är föreslaget, har man förr aldrig vågat sig på. Hvarken i 1889 års kommitté eller i den proposition, som på grundval af kommittébetänkandet framlades för 1894 års Riksdag föreslogos ovillkorliga skriftliga mantalsuppgifter och dessas granskande i förväg af pastor. 1889 års kommitté föreslog, som känt är, att mantalsuppgifterna skulle aflämnas till vederbörande pastor viss tid före mantalsskrifningen, och de utgingo därvid — säga de — från den föreslagna nya anordningen, att pastor skulle mottaga dessa uppgifter för att använda dem vid förestående justering af församlingsboken och sedan medföra dem till mantalsskrifningen, hvarigenom församlingsmedlemmarna skulle vinna den fördelen att få på *en* gång och inför samma myndighet fullgöra den uppgiftsskyldighet, som ålåg dem i afseende å såväl kyrkoskrifningen som mantalsskrifningen. Det är att uppmärksamma, att 1889 års kommitté, som nu här i viss mån åberopats såsom ett stöd för det nu föreliggande kungl. förslaget, allenast ifrågasatte aflämnandet af *en* uppgift. Mantalsuppgifterna skulle nämligen aflämnas vid för-skrifningarna och sedan af pastor medföras till mantalsskrifningen. Men Kungl. Maj:t vågade icke ens upptaga det förslaget, utan föreslog bestämmelser i detta afseende dels om aflämnande såsom regel af skriftlig uppgift från allmänheten och dels om undantag härifrån för mindre skrifkunniga

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

på landsbygden, hvilka i fråga om namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist, skulle äga rätt att meddela sina uppgifter muntligen. När det sedan i sammanhang med den nya förordningen om kyrkoböckers förande infördes s. k. för-skrifningar, fingo vi ytterligare en civilståndsuppgift. Det skall nu först lämnas en uppgift till kyrkoskrifningen. »Det åligger hvar och en fastighetsägare eller den hans egendom förestår att för upplysningars meddelande, efter därom af pastor skedd pålysning, vid husförhören eller för-skrifningarna själf vara tillstädes eller ock i händelse af förfall låta ingifva förteckning, utvisande de i hans hus eller på hans ägor boende personers namn, födelseår och födelsedag samt befattning o. s. v.» — som det heter i förordningen om kyrkoböckers förande. Efter införande af denna anordning, förekommer nu hos oss dels den uppgift, som lämnas till för-skrifningarna, dels ock en uppgift, som lämnas till mantalsskrifningarna. Nu vill Kungl. Maj:t införa, kan man säga, en tredje uppgift, eller åtminstone orsaka ett tredje besvär för allmänheten. Uppgiften till mantalsskrifningen skulle nämligen icke längre få ingifvas direkt vid mantalsskrifningen, utan först aflämnas till pastor, för att där bli attesterad såsom öfverensstämmande med församlingsboken, och därefter företes vid mantalsskrifningen af den uppgiftspliktige. Det är alldeles gifvet, att därigenom skulle orsakas vederbörande ett synnerligen stort besvär. En ärad medlem af denna kammare, som själf var prästman, yttrade vid behandlingen af förslaget till mantalsskrifningsförordning vid 1894 års riksdag följande: »Om hvar och en, såsom sig bör, ordentligt lämnar fullständiga och riktiga uppgifter till församlingsboken, så behöfdes förvisso icke annat och mer, än att mantalsskrifningsförrättaren toge en afskrift af dessa uppgifter, och då vore härmed allting klart. Jag kan således icke finna det vara lämpligt att ålägga allmänheten att lämna uppgifter två gånger, nämligen först en uppgift till prästerskapet och sedan en uppgift af samma innehåll till mantalsskrifningsförrättaren.»

Nu upptog emellertid, såsom nyss erinrats, hvarken 1889 års kommitté eller Kungl. Maj:ts proposition vid 1894 års riksdag en så ovillkorlig och olämplig bestämmelse med afseende å skriftliga uppgifters aflämnande som den nu föreliggande kungl. propositionen. Det var icke då tal om en ovillkorlig skriftlig uppgift af en omfattning som nu ifrågasatts. Andå, när denna fråga förekom till behandling vid 1894 års riksdag, väckte de skriftliga uppgifternas afgifvande genast mycken opposition. Det yttrades då i Riksdagen, att det förslag, som förelåg, var en »alldeles obehöflig historia», som kunde föranleda »oreda och onödigt mångskrifveri.» Den föreslagna mantalsskrifningsförordningen borde inarbetas med den förväntade kyrkoskrifningsförordningen och i fullständigt och förenkladt skick komma fram. »Skriftliga mantalsuppgifter på landsbygden» — yttrade en talare — »äro både onödiga, olämpliga och besvärliga för allmänheten.» — »Det hela var alldeles obehöfligt o. s. v.» Det erinrades också om 1889 års man-

talsskrifningskommittés förslag, att allenast *en* uppgift skulle behöfva aflämnas och denna lämnas till pastor. Denna opposition föranledde en återremiss af bevillningsutskottets förslag, som gick ut på godkännande af Kungl. Maj:ts proposition. Och vid ärendets vidare behandling inom utskottet föreslogs just stadgandet om, att allmoge och mindre skrifkunniga på landsbygden skulle få lämna vissa uppgifter muntligen, d. v. s. ungefär samma stadgande, som återfinnes i tidigare mantalsskrifningsförordningar, och Riksdagen godkände detta utskottets förslag.

Nu har Kungl. Maj:t för att i någon mån lätta svårigheterna med afseende å skriftliga uppgifters aflämnande vid mantalsskrifningarna upplifvat kommunalombudsinstitutionen. Mot detta förslag har bevillningsutskottet gjort åtskilliga erinringar. Utskottet befarar, att denna institution icke skulle komma att verka på det sätt, som Kungl. Maj:t ifrågasatt, och hänvisar jag till hvad utskottet härom yttrar. Och det ser verkligen ut, som om herr justitieministern icke fäste så mycket afseende vid dessa kommunalombud, då han i sitt nyss hållna anförande i kammaren talade om, att han ansåg, att de svårigheter, som anförts med afseende å mantalsuppgifternas ifyllande, skulle kunna afhjälpas därigenom att ifyllandet af blanketterna af ifrågavarande slag kunde ingå såsom någon sorts undervisningsämne i de allmänna folkskolorna. Ja, vi ha ju alla hoppats på mera praktisk undervisning i folkskolorna. Och det här vore kanske ett första och vackert steg till utveckling af denna tanke. Men jag befarar, att skolbarnen och folkskollärarne i detta fall skulle behöfva taga kommunalombuden till hjälp för att kunna utföra denna uppgift på rätt sätt. Behöfde de det icke, och blefve folkskolebarnen således så skickliga, att de kunde pålitligt öfvertaga mantalsuppgifternas ifyllande, så vore ju kommunalombuden obehöfliga. Hvarför har man då föreslagit dem? Vore det icke skäl i att vänta med att införa obligatoriskt skriftliga mantalsuppgifter, till dess färdighet i deras affattande införts såsom läroämne i folkskolan?

Nu förhåller det sig så, enligt hvad jag kan finna, att innan man egentligen kan tänka sig att gå den väg, Kungl. Maj:t har föreslagit, måste man ha garanti för, att församlingsboken verkligen alltjämt är fullt exakt. Man vinner annars icke mycket i själfva realiteten genom den, både för allmänheten och prästerskapet synnerligen betungande och besvärliga föreskrift, hvarom här är fråga och hvarigenom man i ett slag vill söka vinna fullkomlig öfverensstämmelse mellan kyrkoboken och mantalslängden. Men för att församlingsboken verkligen skall exakt upptaga alla, som böra i församlingen kyrkoskrifvas, är det af vikt, att alla ordentligt låta kyrkoskrifva sig. Och ett dylikt önskemål vinner man säkerligen icke genom det förslag, som Kungl. Maj:t här framlagt. Det finnes redan vissa bestämmelser i kyrkoskrifningsförordningen, som afse att befrämja detta. Vi ha böter och vissa andra påföljder enligt denna författning. Men de ha visat sig icke till-

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

fyllestgörande. Och jag tror icke heller, att man utan att slå in på en annan väg kan vara alldeles säker på att få församlingsboken fullt riktig. Det föreslogs ju af 1874 års landtstatskommitté, att man skulle på sådant sätt ordna skyldigheten för vederbörande att låta kyrkoskrifva sig, att det stadgades förbud att utfärda prästbevis för afflyttning till obestämd ort, och att utflyttningsbetygen skulle direkt gå mellan vederbörande kyrkliga myndigheter. Anser man sig kunna gå en sådan väg, då kan man sedermera på kyrkoböckerna bygga en fullt riktig mantalslängd. Nu ställer det sig icke i hvarje fall möjligt. Man vinner enligt min mening icke med Kungl. Maj:ts förslag hvad man tror sig kunna vinna, d. v. s. ett troget och exakt uttryck för förhållandena, sådana de i verkligheten äro. Man kan visserligen få en bättre öfverensstämmelse än nu mellan församlingsboken och mantalslängden, kanske en tämligen fullständig sådan, om man får hålla på i åtskilliga år. Men detta kan vinnas på en annan väg och vida säkrare genom att först försöka att göra kyrkboken fullt exakt, d. v. s. så att man får garanti för, att hvar och en är upptagen i församlingsboken, som bör kyrkoskrifvas i församlingen. Först sedan man kommit därhän, kan man börja tala om att ovillkorligt bygga mantalslängden på församlingsboken.

Nu ha här åberopats åtskilliga förhållanden, som alldeles speciellt skulle göra antagandet af den nu föreslagna »reformen» till en tvingande nödvändighet. Ja, det är främst det förhållandet, som justitieministern här åberopat, eller att det nu tillkommit en utvidgad rösträtt, och att vid valen en på mantalslängden grundad röstlängd skall användas. Det är dessa förhållanden, som skulle göra, att här skulle föreligga ett så förfärligt trängande reformkräf i det syfte, Kungl. Maj:t framlagt. Man har sagt och befarat, att det skulle komma åtskilliga personer med uti denna röstlängd, som i verkligheten icke vore befogade att utöfva rösträtt. Och man har därvid särskildt åberopat sig på, att detta icke kan gå för sig, därför att 16 § riksdagsordningen föreskrifver, *hvilka* rösträtt tillkommer. Det är ju alldeles riktigt. Men man kan icke vara så absolut viss på ändå, att man med Kungl. Maj:ts förslag får röstlängden alldeles fullständig och exakt. Någon så förskräcklig olycka är det väl heller icke, om på något enstaka håll genom brister i mantalslängden en eller annan skulle slinka med, som icke hade rösträtt. Mantalslängden är, såsom förut framhållits, visst icke ett så otillförlitligt dokument, som här gjorts gällande. Det är ju icke heller så, att 16 § riksdagsordningen, sammanställd med vallagen, absolut förhindrar obehöriga att utöfva rösträtt. Vi ha ju redan enligt bestämmelserna i vallagen fall, där personer otvifvelaktigt hafva rösträtt, fastän de tilläfventyrs vid valtillfället icke uppfylla valrättskvalifikationerna. Röstlängden upprättas efter förhållandena vid en viss tidpunkt; i vallängden införas således alla, som vid *den* tidpunkten äro berättigade att utöfva rösträtt. Men så kan under den tid, som ligger mellan röstlängdens uppgörande och fastställande och själfva valet, inträffa, att en

person som förut ägt rösträtt hunnit bli diskvalificerad. Det åberopades också vid den förberedande behandlingen utaf rösträttsreformen från åtskilliga håll, särskildt från konstitutionsutskottets Förstakammarhalva, vill jag minnas, vid ett par tillfällen, att det är oegentligt, att man kunde tänka sig, att personer kunde få utöfva rösträtt, som de verkligen icke hade, enär de blifvit diskvalificerade under mellantiden mellan röstlängdens fastställande och valet. Men det anfördes då af vederbörande departementschef, att det icke kunde hjälpas, att den nämnda möjligheten kunde föreligga: Och skälet var alldeles klart, att man ville hafva en röstlängd, som man verkligen kunde lita på och som förhindrade för mycket valkrängel. Det vore — erinrade man i de tidigare rösträttspropositionerna — icke så förfärligt farligt, om det skulle inträffa ett eller annat fall då en obehörig kom med vid valet. Med nu gällande stadganden har man ju alltid möjlighet att vid röstlängdens justering se upp med personer hvilkas valrätt ej kunnat absolut konstateras; valnämnden får då tillfälle att pröfva förhållandet. Enligt det förslag, som utskottet här framlagt, kommer att uti röstlängden antecknas hvilka som icke äro kyrkoskrifna inom kommunen. Och jag föreställer mig, att åtskilliga vederbörande då komma att vara ganska angelägna att se efter, huruvida det finnes några hakar, så att de kunna få bort några personer ur röstlängden.

Jag skall nu icke uppehålla mig vid tvisten mellan utskottet och justitieministern angående tolkningen af 26 § vallagen. Det är en tvist, som väl slutligen blir sliten genom den nya myndighet, hvars inrättande nyss beslutits eller regeringsrätten. Men jag skulle vilja uppmärksamma det förhållande, att allenast om en person inkommit uti mantalslängden han kan få rösträtt. Göres sedan anmärkning, blir han underrättad om, att anmärkning mot hans valrätt förekommit. Då kan han således få tillfälle att styrka sin behörighet och således därefter komma in i röstlängden. Men står han icke i mantalslängden blir han alldeles utsluten från att kunna utöfva rösträtt, han må aldrig så mycket kunna visa, att han verkligen *är* behörig att utöfva rösträtt. Jag tror, att man icke får på sätt här föreslagits försöka att tillskapa förhållanden, som — äfven om de voro än så önskvärda — det dock i alla fall måste kräfva åtskillig tid för att få in i de rätta hjulspåren. Jag tycker också, att det är en ganska tråkig historia, att man just nu, vid ett så grannlaga tillfälle — då nämligen det är en stor rösträttsreform, som skall genomföras — vill i viss mån skärpa villkoren för att kunna utöfva valrätt på sätt här har föreslagits.

Och jag tror nog, att det kan finnas andra utvägar för att söka få den bättre öfverensstämmelse mellan församlingsboken och mantalslängden, som man nu är så angelägen om, som nu föreslagits. Det är otvifvelaktigt, att de olägenheter, som nu omtalas så mycket, göra sig gällande allenast i en eller annan kommun omkring de stora städerna, där befolkningen är mycket rörlig, men att

*Ang. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)*

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

däremot beträffande det stora flertalet kommuner på landet, församlingsboken och mantalslängden äro ganska öfverensstämmande med hvarandra.

Det var ju också ett annat förhållande, som justitieministern åberopade, nämligen de oeffterättliga och oriktiga uppgifter med afseende å värnpliktens fullgörande, som skola finnas i civilståndsregistren. Ja, det är ju möjligt; jag känner icke till, i hvad mån dessa anteckningar äro ofullständiga och bristfälliga. Att *nu*, när det blifvit ett värnpliktsstreck, komma och vilja på ett alldeles särskildt sätt »reformera» i detta afseende, är ju förklarligt; men jag tror, att det varit lyckligare, om reformen af värnpliktsanteckningarna kommit tidigare. Jag tror, att man i detta fall, liksom i hela denna »reform», får lof att taga frågorna så småningom och taga dem med lämpor. Och jag är icke heller öfvertygad om, att *det* skulle föranleda några särskilda olägenheter och svårigheter. Jag tror, att det enklaste och lämpligaste är, att häradskrifvaren går efter mantalslängden. De personer, som uppnått stadgad ålder och om hvilka ej upplysning vinnes, att de äro diskvalificerade, upptagas i röstlängden. Efter anmärkning utredes sedan om någon icke skulle vara behörig. Jag tror därmed att det sällan skall inträffa att obehöriga få deltaga i valet. Man kommer nog i allmänhet att mer och mer vara angelägen om att icke genom någon försummelse från sin sida äfventyra rösträtt. Och min mening är, att man icke bör gå den väg, Kungl. Maj:t anvisat, hvarmed åtskilligt besvär och åtskilliga svårigheter förorsakas en stor del utaf befolkningen, utan att det är en trängande nödvändighet, och detta är ej konstateradt.

Jag tror därför, herr talman, att kammaren gör klokt, om den bifaller bevillningsutskottets här föreliggande förslag, hvartill jag yrkar bifall. Visar det sig sedermera, att det förslaget i ett eller annat afseende behöfver kompletteras, föreställer jag mig, att Kungl. Maj:t icke skall underlåta att göra de framställningar, som må af erfarenheten kunna påkallas.

Herr Meurling: Herr talman! Det är nog så, att den framlagda propositionen är behöflig med afseende å städerna och de kommuner, som ligga omkring de stora städerna, där ofta oordentlighet bland befolkningen förekommer i de afseenden, som här är fråga om. Men om vi sedan se på hela landets öfriga befolkning, skola vi väl hoppas och tro, att åtminstone 90 % af den befolkningen är ordentlig, och att en mindre del, en mycket liten del är oordentlig. Om då denna ordentliga del af befolkningen lagar så, att de uppgifter, som behövas om den vid mantalsskrifningen, verkligen blifva gifna och blifva riktiga, är väl detta ändå hufvudsaken, föreställer jag mig. Ty hufvudsaken är väl icke, att man anordnar en hel omständlig institution med kommunombud och lägger på dem stort besvär liksom äfven på folket samt sedan i alla fall intet annat resultat vinnes därutaf, än att det blir ordentliga uppgifter; och det är icke sagdt,

att det resultatet blir så stort under de föreslagna förhållandena, som det kan blifva under nuvarande förhållanden. Det är icke sagdt, att det blir ordentliga uppgifter genom *detta*, som här är föreskrifvet. Det är min öfvertygelse. Hufvudsaken är ju vunnit, om till mantalsskrifningen komma ordentliga uppgifter, äfven om dessa kunna vinnas på en mycket enklare och mindre besvärlig väg. Här har visserligen framställts utväg, huru det skulle kunna gå efter den framlagda propositionen, och att det icke behöfver blifva så synnerligen svårt. Det har framställts, att man kan vänta nu, sedan så många miljoner äro utgifna för skolundervisningen, att det icke skulle vara någon svårighet för befolkningen i allmänhet att lämna dessa skriftliga uppgifter. Men om man dock betänker, att bland dessa, som blifva uppgiftsskyldiga, befinnas många, som icke hafva bevistat skolan sedan på 1850- eller 1860-talet, och hvilka därför icke hafva hunnit att få del af nyttan utaf de miljoner, som på senare åren utgifvits för folkskoleväsendet, så förstår man, att det blir ganska svårt för dem, när de skola afgifva, låt vara, såsom *oss* synes, enkla uppgifter skriftligen efter ett utförligt formulär.

Ang. ändring i
mantalsskrifningsförordningen.
(Forts.)

Här har vidare föreslagits, att det hela skulle kunna tillgå på ett enkelt sätt, om man t. ex. vänder sig till skolläraren och han tager barnen till hjälp. Ja, visserligen; men då bör det vara föreskrifvet i författningen. Om nu t. ex. dessa uppgiftsskyldige vända sig till skolläraren och bedja honom om hjälp i det stycket, ja, då *kan* det ju hända, att han hjälper. Men det *kan* också hända, att han säger: detta har jag icke tid med. Och vi kunna nästan taga för gifvet, att han vill hafva ersättning för den hjälp, han gifver. Kommer skolrådsordföranden och ber skolläraren, att denne i detta afseende skall hjälpa till med dylika uppgifter, kan det hända, att skolläraren lämnar den upplysningen, att han icke hör till kommunens betjante. Och om barnen skola skickas ut för att hjälpa dem, som behöfva hjälp inom trakten, så veta nog många af herrarna hvad det skulle kunna hafva för inverkan på föräldrarna till dessa barn. Vi hafva hört talas om, att skollärare skickat barnen i något ärende åt honom själf eller någon annan; och det har då händt, att han fått den hälsningen från föräldrarna med förfrågan, om barnen gå i skola för att springa ärenden. Således, under nuvarande förhållanden, då ingenting är föreskrifvet i den vägen, tror jag, att det icke är mycket att vänta af detta sätt att gå till väga.

Hvad sedan beträffar den tid, som skulle behöfva ägnas åt uppgifternas meddelande, hvilket särskildt berörts här, vill jag också yttra några ord. Såsom det för närvarande är ordnad, går det så enkelt till, att man har en förskrifning i de olika delarna af församlingen. Man läser upp förteckningen, sådan som den är från förra året, och då hafva de församlade tillfälle att göra sina anmärkningar, om det skett några förändringar. Det går ju mycket hastigt. Man frågar, när man läst upp de personer, som tillhöra en familj: är det riktigt? Ja, svaras det; och därmed är den saken

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

utagerad. Skall man återigen hafva en förteckning, som sedan skall granskas och jämföras med församlingsboken och undersökning ske om den är riktig i alla de punkter, som den skall innehålla, är det alldeles klart, att det kommer att gå ofantligt mycket längre tid åt till sådant. Och om det så är brådska å färde, kan man antaga, att det icke heller blir gjort med den noggrannhet, som det kunde behöfva att blifva. Enklast och naturligast synes det mig, att det tillgår i öfverensstämmelse med hvad nu sker. Vid för-skrifningen veta alla, att de skola lämna sina uppgifter. Nog finnes det oordentliga. Men de äro icke så många utom i de trakter, som nämnts, där befolkningen är mera rörlig och lös. Skall det först bli skyldighet att lämna uppgift vid för-skrifningen och sedan att lämna skriftlig uppgift till mantalsskrifningsförrättaren, då tänka många så här: »Ja, i dag skulle jag vara vid för-skrifningen och lämna uppgift, men det får väl vara; jag har ju några veckor på mig, till dess att mantalsskrifningen är, och jag får väl under tiden något ärende, så att jag kommer fram och kan lämna min uppgift och då få den granskad». Min öfvertygelse är, att det vid för-skrifningen kommer att bli svårare att få in ordentliga och noggranna uppgifter, om det skall ordnas så, som Kungl. Maj:t föreslagit, än under nuvarande förhållanden.

Det har äfven sagts, att det skulle bli en svårighet vid mantalsskrifningen att få veta den ort, hvarifrån nyinflyttade komma. Men det är väl icke någon svårighet. När en ny familj skall införas, antecknas densamma, och om det då finnes en kolumn i mantalslängden, där orten, hvarifrån den inflyttade familjen kommer, kan angifvas, så fyller man i den med namnet på den församling, hvarifrån han kommit. Den uppgiften kan ju mycket väl gifvas vid mantalsskrifningarna samtidigt med öfriga uppgifter.

Hvad vidare beträffar uppgiften om de värnpliktige, så kan äfven den uppgiften antecknas från församlingsboken, nämligen om den, som är i värnpliktsåldern, är inskrifven eller icke. Men om nu dylika uppgifter icke lämnas ordentligt? Ja, hvem kan hjälpa, att människor icke äro ordentliga? Om det finnes några, som icke äro ordentliga med sin bokföring — och som vi veta är det några som ha svårt att vara ordentliga i det fallet — så icke må man tänka sig, att dessa bli mera ordentliga, när den ytterligare fordran ställes på dem, att de, förutom det de nu skola fullgöra, skola ha en 6- å 700 blanketter att granska och börja bläddra i. Man må icke tänka sig, att det på det sättet går bättre för dem att få ordning och reda i sina uppgifter.

Mig synes således, att hufvudvikten ligger på, att kunna ordna det så, att kyrkoskrifningen, som ligger till grund för mantalsskrifningen, kan blifva så ordentlig som möjligt, att således ansvaret för försummelse att till för-skrifningen, kyrkoskrifningen lämna uppgift, skärpes och att myndigheterna i det afseendet komma till hjälp. Kan blott kyrkoskrifningen blifva ordentlig, är det den lättaste sak i världen att vid mantalsskrifningen öfverflytta de uppgifter, som finnas i kyrkoboken, till mantalslängden.

Det synes mig således, som om det här föreslagna sättet att lämna skriftliga uppgifter har just det emot sig, som af en föregående ärad talare här blifvit påpekadt. Skall man sätta i gång med en ny tjänstemannapersonal under namn af kommunalombuds-män för denna sak, så tror jag, att man inrättar något, som är obeförligt och som med tiden måhända också blir en börda, ty dessa ombud lära väl icke länge vilja åtaga sig det besväret för intet. De komma nog att begära ersättning för detsamma.

Jag ber således att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talaren har här så utförligt berört frågan om, huru det bör tillgå vid mantalsskrifningarna, att icke mycket återstår att orda om den saken. Det synes mig, som om det förslag, som Kungl. Maj:t här framlagt till Riksadgens godkännande, icke bör af någon af oss, åtminstone icke af någon från landsbygden, kunna accepteras. Jag skall endast be att få helt kort relatera, huru det efter ett genomförande af detta förslag skulle komma att ställa sig för min personliga del.

Jag är tillförlig af min tjänst pliktig aflämna uppgifter såväl för mig själf, som för öfriga befattningshafvare ä den afdelning vid järnvägen, jag förestår, och detta område sträcker sig i icke mindre än tre församlingar i två olika län. Jag skulle således liksom nu till vederbörande prästerskap eller kommunombud, enligt hvad herr justitieministern sade, aflämna uppgifter. Men då det torde blifva svårt att — särskildt i annan församling än den man själf tillhör — få reda på, hvilka som blifvit utsedda till kommunalombud, vore det gifvitvis bäst att direkt vända sig till vederbörande pastor. I lyckligaste fall blefve man ändå nödsakad göra icke mindre än tre resor. Först skulle man aflämna uppgiften, och sedan, någon tid därefter, komma tillbaka för att höra efter, om pastor kollationerat och vederbörligen fört in anteckningarna. Jag skulle då få igen mina papper, för att sedan, när själfva mantalsskrifningen skulle förrättas, vara tvungen att komma tillbaka igen. Detta måste jag underkasta mig i tre församlingar, belägna inom olika län. Detta exempel gäller nu för min personliga del, men det förekommer naturligtvis i en hel del andra fall, att personer befinnas uppgiftspliktiga i flera än tre församlingar, och jag undrar, huru det då skall komma att ställa sig. Jag för min del är nog kompetent att skriva uppgifterna själf och behöfver således icke lega hjälp för ändamålet, men enhvar som vistats på landet, vet, hur det för närvarande tillgår med dessa uppgifters lämnande och huru obenäget folk i allmänhet är att lämna skriftliga uppgifter. Det är nästan omöjligt att få landsbefolkningen att göra det, utan man går hellre milslånga vägar för att muntligen uträtta saken än att komma med en skriftlig uppgift, oaktadt densammans uppsättande är så enkel, att hvarje folkskolebarn borde kunna göra det. Det är emellertid, som sagdt, så, att man anser det vara bättre att lämna muntliga uppgifter

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Ang. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

och jag tror därför, att, såsom den föregående ärade talaren sade, uppgifterna komma att såsom hittills lämnas muntligen till pastor. Före mantalskrifningen tillgår på många ställen så, att pastor förrättar för-skrifning inom de olika byarna, såsom t. ex. vid hus-förhör, och då får han ju fullständiga uppgifter om hvad han behöfver veta, för att sedan komplettera uppgifterna med mantals-skrifningsförrättaren. Jag tror sålunda, att det förslag, som nu är framlagdt till antagande, skulle komma att ställa sig mindre för-delaktigt, och jag anser därför mycket välbetänkt af bevillnings-utskottet, att det afstyrkt förslaget.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet P e t e r s s o n :
Herr talman, mina herrar! Jag har med bekymmer åhört den diskussion, som förts i denna fråga. Det synes nämligen, som om det skulle vara svårt att vinna förståelse för hvad som verkligt ligger i Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Schotte redogjorde för, huru hithörande förhållanden för närvarande äro beskaffade och huru våra kyrkoböcker föras, och han sade, att dessa utgöra ett ganska tillförlitligt material för mantalslängden och att vi nog icke få denna senare mycket bättre med det föreliggande förslaget. Ja, mina herrar, detta gäller om de normala fallen, men dem har jag icke rört vid, och jag tror nog, att vi beträffande dem kunna reda oss med våra nuvarande kyrkoböcker. Men herr Schotte har icke upptagit ett enda af de kritiska fall, om hvilka jag talade och hvilka uppstå just genom de nya grundlagsbestämmelserna om rösträtten. Dem vidrörde han icke, ehuru jag drog fram det ena exemplet efter det andra och visade, hurusom det är omöjligt att med gällande författningar följa grundlagens bestämmelser. Herr Schotte menar, att det icke är så noga, om grundlagen i allo följes, om en och annan slinker med, som icke är röstberättigad. Nu förstår jag mycket väl, att det icke låter sig göra att få en fullt exakt vallängd, ty den kommer alltid att blifva bristfällig, men går det an att skriva de lagar, som skola komplettera grundlagens bestämmelser, på det sättet, att det i det ena fallet efter det andra kan påvisas, att det är omöjligt att genomföra grundlagen? Att det i praxis kan bli och kommer att bli åtskilliga felaktigheter, förstår jag mycket väl, men icke får själva lagen göras sådan, att man med den i hand kan påvisa, att uppenbara fel *måste* uppstå? Här är en person, som icke är kyrkoskrifven, men det kan icke undersökas, om han är vanföjd, ty man vet icke, hvar han finnes, eller om han häftar för skatt eller icke, därför att det icke är möjligt att få reda på hvar denna efterforskning skall göras. Men ändå skall han blifva röstberättigad. Jag förstår icke, att man kan förorda en sådan lagstiftning.

Herr Schotte talade vidare om, att man här tillskapat en *tredje* uppgift till de två andra. Ja, en tredje uppgift skulle komma att

lämnas, därest man bibehåller den nuvarande ordningen med rätt att lämna muntliga uppgifter. Men hvad Kungl. Maj:ts förslag vill få till stånd är *en* mantalsuppgift och ingenting vidare. Denna mantalsuppgift skulle komma fram redan vid för-skrifningen; där skulle pastor granska den och förse den med sin stämpel, sedan går allt sin gilla gång, utan att den uppgiftspliktige själf skulle behöfva göra någonting.

Jag skulle i detta sammanhang vilja något litet upptaga till bemötande hvad prosten Meurling sade. Han medgaf, att här måste förekomma en kontroll, en jämförelse mellan församlingsboken och mantalsuppgifterna, men han ville förlägga denna till mantalsskrifningen. Då skulle häradsskrifvaren och kyrkoherden kollationera uppgifterna med hvarandra och föra in de anteckningar, som böra göras. Enligt det föreliggande förslaget förlägges denna jämförelse till för-skrifningen, som skall äga rum under en längre utsträckt tidrymd. Då har man emellertid bättre tillfälle att jämföra mantalsuppgifterna med kyrkboken, och att göra de ändringar och anteckningar, som däraf föranledas, och när de sedan aflämnas vid själfva mantalsskrifningen har häradsskrifvaren blott att lägga dem på hög för att när han kommer hem, vederbörligen föra in dem. På det sättet kan mantalslängden uppgöras mycket enklare, än hvad för närvarande är möjligt. Jag anser således, att, om förslaget en gång blifvit genomfördt, mycket därmed skall vara vunnet både för pastor och häradsskrifvare.

Herr Schotte anmärkte mot mig, att jag tycktes alldeles ha lämnat å sido kommunalombuden. Ja, jag talade icke om dem, därför att jag ansåg mig hafva anvisat ett synnerligen enkelt sätt, hvarpå man med god vilja skulle kunna reda sig utan att behöfva anlita kommunalombuden, och att således ingen fara vore, att de blefve öfver höfvan betungade. Jag anser nog, att kommunalombud böra finnas och att det vore godt att kunna anlita dem i sådana undantagsfall, hvarom prosten Meurling talade, d. v. s. då det gäller personer, som icke gått i skolan sedan 1850- eller 1860-talet och som därför icke kunnat tillgodogöra sig den nuvarande folkskoleundervisningen. Dessa borde få gå till kommunalombuden och få hjälp af dem. Men i öfriga fall tror jag icke, att de behöfva anlitas. Dock böra de finnas för att vid behof kunna stå till tjänst, och genom deras mellankomst skulle på ett synnerligen enkelt sätt hela registreringsskyldigheten kunna förmedlas, utan att den enskilde behöfde göra mer än att en gång, då det är honom lägligt, lämna vederbörande ombud sitt papper. Att han skulle behöfva uppvakta tre särskilda gånger, såsom en ärad talare sade, är naturligtvis icke förslagets innebörd.

Jag vill sluta med detta och upprepa hvad jag förut sagt att vi nog icke komma ifrån saken för billigare pris, än Kungl. Maj:t ifrågasatt, om man nämligen öfver hufvud taget vill ha reda i mantalslängd och röstlängd.

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman, mina herrar! Då de nya riksdagsmannaval, som hädanefter skola äga rum, icke kunna grundas på den röstlängd, som inom kommunerna upprättas på decemberstämman, utan på mantalslängden i dess helhet, är det naturligt, att man bör se till, att denna mantalslängd blir så tillförlitlig som möjligt, så att icke någon eller några beröfvas den rösträtt, hvilken vi nu snart få införd. Det synes mig tydligt, att mantalslängden skulle vinna mycket i klarhet och reda, för den händelse Kungl. Maj:ts föreliggande förslag blefve upphöjdt till lag.

Här har såsom en hufvudanmärkning mot detta förslag talats om den tunga och det besvär, som genom ett antagande af det samma skulle åläggas allmogen, såsom det heter, och de mindre skrifkunnige, som hittills varit befriade från att lämna skriftliga uppgifter till mantalsskrifningarna. Jag kan emellertid icke för mitt vidkommande dela de farhågor, som i sådant hänseende framkommit.

Om vi granska dessa uttryck »allmoge» och »mindre skrifkunniga», så är det nog ej svårt att afgöra, huruvida man duger till att skriva eller ej, men definitionen på allmoge är däremot måhända ganska svår att bestämma. De, som vederbörande icke anse tillhöra allmogen, skulle emellertid enligt utskottets förslag icke ha rätt att lämna muntliga uppgifter. Jag vill endast med ett exempel antyda, huru lätt fall kunna förekomma, där man kan vara tvifvelaktig. Den näst siste talaren inlät sig härpå, hvilket besvär detta förslag skulle förorsaka honom. Jag undrar dock, om man alldeles säkert kan säga, att han tillhör allmogen. Om det skulle tvistas om den saken, tror jag, att olika meningar skulle göra sig gällande, och således äfven därom, huruvida han verkligen vore befriad från att lämna skriftlig uppgift i nu förevarande fall, så vida han nämligen icke kunde styrka, att han icke vore skrifkunnig — men det tror jag icke går. Alltnog, ett uttryck, som kan vara så olika meningar om, anser jag det icke vara skäl att bibehålla.

Jag utgår äfven från en annan uppfattning rörande ifrågevarande bestämmelse. Den lyder ju sålunda: »På landsbygden må allmoge och mindre skrifkunniga äga att antingen själfva eller genom annan uppgiftspliktig person muntligen meddela sina uppgifter.» Hvilka uppgifter? frågar jag då. Jo, det är alldeles samma uppgifter som de, hvilka skulle skriftligen aflämnas; de ha samma innehåll och ordalag. Mantalsskrifningsförrättaren frågar mig efter de uppgifter, som gälla mig och mitt hus. Då skall jag, om jag icke har dem upptecknade, upprepa dem ur minnet eller också skall mitt ombud göra det, ifall jag nämligen uppdragit åt en annan att muntligen lämna mina uppgifter. Men jag tager alldeles för gifvet, att knappast någon enda vågar emottaga ett dylikt uppdrag att muntligen lämna uppgift om allt det, som här står uppräknadt. Ingen enda skulle kunna utan några anteckningar stå sig inför frågorna och uträtta sitt uppdrag ordentligt.

Nu kan det svaras — och det har äfven den föregående talaren, som är kontraktsprost, sagt — att detta går mycket lätt för sig. Och hvarför? Jo, därför att mantalsskrifningsförrättarne ha varit mycket milda och öfversende med de uppgiftsskyldige och ledt det muntliga förhöret så, att uppgifterna kommit fram. Men det är icke sagdt, att mantalsskrifningsförrättarne hädanefter alltid skola komma att ställa sig lika beredvilliga, när det gäller emottagandet af uppgifter, som icke äro fullständiga. Det kommer ju nu att läggas mycket större vikt vid mantalsskrifningen än förut, och jag tror, att, äfven om utskottets förslag här vinner Riksdagens bifall, måste i alla fall skriftliga uppgifter lämnas, ty det är icke möjligt att lämna muntliga uppgifter af den beskaffenhet, att de, om man håller på lagens fordran i det hänseendet, kunna godtagas.

Ang. ändring i mantalsskrifningsförrättningen.
(Forts.)

Jag håller för den skull före, att man borde taga en sådan föreskrift som den af Kungl. Maj:t här föreslagna. Om man genom lag föreskrefve, att uppgifterna skulle vara skriftliga, komme man ifrån det obehag, som alltid förefinnes, då man uträttar något genom ett bud, att man nämligen icke kan lita på, att detta ordentligt fullgör sitt uppdrag. För öfrigt går det ju lätt för en själf, att då man skall lämna muntliga uppgifter af sådant slag, hvarom här är fråga, säga fel, särskildt om man har stor familj och många, för hvilka man skall lämna uppgift. Jag tror icke alls, att det är så betungande för allmogen eller de mindre skrifkunnige att påtaga sig detta besvär, som det här af många gjorts gällande.

Nu yttrades af prosten Meurling: Ja, hvem skall man få att skriva dessa uppgifter, ifall man icke gått i skola på en femtio år eller så? Jag vill då påpeka, att det står i den kungl. propositionen, att den saken skola kommunalombuden åtaga sig, och hvarje kommun måtte väl se till, att såsom kommunalombud utses sådana personer, som verkligen kunna fylla i dessa uppgifter — i annat fall kunna de ju icke åtaga sig ett dylikt uppdrag. Kommunalombudsinstitutionen är ju för öfrigt ingen nyhet. Det föreskrefs ju i den gamla mantalsskrifningsförrättningen § 7, att vid mantalsskrifning skulle vara närvarande kommunalombud, som till erforderligt antal skulle väljas för hvarje distrikt. Det har således förut funnits dylika ombud, och de skulle nu få i uppdrag att hjälpa dem, som behöfde det, med ifyllande af uppgifterna. Det är hela det åliggande, som skulle påhvila dem utöfver hvad de hittills haft att fullgöra. Jag anser det icke vara alls farligt för dem att åtaga sig ett dylikt uppdrag. Det bästa är ju, att uppgifterna bli skriftliga, och om mantalsskrifningsförrättaren är sträng och fordrar ordentliga uppgifter, måste ju dessa alltid vara skriftliga.

Herr Schotte har här antydtt, att han visserligen ansåge denna förändring önskvärd, men att man dock borde vänta med att införa densamma. Men om ändringen är önskvärd och behöflig, så bör icke, menar jag, allmogen eller de mindre skrifkunniga vara rädda för att åtaga sig detta lilla besvär.

Ang. ändring i
mantalskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Det säges nu här, att man bör vänta, till dess att kyrkoböksföreningen blir alldeles fullständig. Det lär väl icke fattas mycket i att kyrkoböckerna äro fullständiga, ty det är ju redan nu stadgadt, att enhvar, som flyttar in i en kommun, är skyldig att senast en månad därefter aflämnat sitt betyg till pastorsämbetet. Den, som försummar detta, åsamkar sig böter. Är den, som flyttar in, tjänare och skall skrivas hos en annan, har husbonden skyldighet att inom samma tid emottaga prästbetyget och, om personen sedan skall skrivas hos honom, lämna detta till prästen. Det finnes således redan en dylik skyldighet, och, om den försummas, kan försummelsen beifras och betyget infordras.

Jag för min del fruktar icke alls för att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, sådant det här föreligger, och jag tror icke, att det är något stort besvär, som härigenom pålægges alimogen och de mindre skrifkunniga.

Herr Carlsson i Malmberget: Herr talman, mina herrar! Om man söker sätta sig in i det föreliggande förslaget för att utröna, hvilka följer detsamma skulle ha i praktiken, skall man finna, att det nog å ena sidan medför vissa fördelar, men å andra sidan äfven vissa olägenheter. Jag har vid pröfning af de fördelar och de olägenheter som Kungl. Maj:ts förslag innebär för min del icke kunnat komma till annat resultat, än att olägenheterna äro så öfvervägande, att man icke bör genom ett antagande af förslaget ställa så till, att allmänheten underkastas dessa besvär. Äfven i det förslag, som utskottet här framlagt, finnes ju intagen en bestämmelse, att då en mantalskrifven person icke är upptagen i kyrkoboken, skall anteckning därom göras i mantalslängden, men sedermera står det denne person fritt att före den slutliga justeringen af röstlängden styrka, att han är kyrkoskrifven. Han har under tiden kunnat flytta in och lämna sitt prästbetyg, och genom att styrka detta, kan han vinna valrätt. Jag kan för min del icke finna, att man skulle komma stort längre med Kungl. Maj:ts förslag. Men å andra sidan innebär det senare så väsentliga olägenheter för allmänheten, att jag icke anser, att man kan pålägga allmänheten desamma.

Här yttrades nyss af herr Jansson i Edsbäcken, att han ansåg, det ingen landsortsrepresentant borde gå med på detta förslag. Ja, det anser äfven jag vara riktigt, och i synnerhet om man ser frågan ur norrlandssynpunkt. Jag vill för min del till alla norrländingar ställa den uppmaningen att ur ren bekvämlighetssynpunkt icke gå med på det föreliggande kungl. förslaget då olägenheterna med detsamma icke motsvaras af några sådana fördelar att de uppväga olägenheterna. Detta förslag kan ju taga sig enkelt och bra ut på papperet, men jag tror dock, att när man skall börja att praktiskt tillämpa detsamma, exempelvis uppe i Norrlands vidsträckt socknar, det skall visa sig, att detta icke går så lätt för sig. Det går icke där att tillgripa det bekväma medel, som justitieministern här nyss förordade, nämligen att skicka bud med skol-

barnen och på dem lägga ansvaret för korrekta uppgifters aflämnande. Det är icke heller att tänka sig, att man härvidlag skulle vinna det syfte, som afses genom de här i förslaget förekommande kommunalombuden. En del norrländska kommuner omfatta ett hundratal kvadratmil. eller mera, och på detta stora område finnes här och hvar en liten by, bestående af två, tre eller fyra gårdar. Då det oftast är stora afstånd från den ena byn till den närmaste, blir det en kinkig uppgift att kunna skaffa kommunalombud, som äro villiga att stå de uppgiftspliktiga till tjänst med att utan ersättning arbeta för dessas bekvämlighets skull. Lagen skulle ju gälla för landets alla delar, äfven för dem, där förhållandena äro af den beskaffenhet, att lagens genomförande blir ur praktisk synpunkt synnerligen olämpligt.

Om man undersöker, huru det system, som nu tillämpas, verkar uti praktiken, skall man finna, att det, såsom äfven prosten Meurling framhöll, ter sig särdeles enkelt. Detta beror därpå, att vederbörande pastorsämbete genom någon af sina arbetande krafter själf sköter om denna sak. Allmogen inom vissa byar sammankallas till s. k. husförhör. Vid dessa husförhör förrättas förskrifning, på det sätt, som prosten Meurling här angaf, d. v. s. så, att prästen räknar upp gård för gård och för hvar och en de personer, som vid förra tillfället där funnos, och därvid lämnas muntligen upplysning om de förändringar, som sedan dess inträffat och som skola antecknas.

Det är att märka, att det formulär, som förekommer i Kungl. Maj:ts förslag, är tryckt på svenska språket. Skulle nu de förrättningar, som de finsktalande prästerna där uppe i de norra lappmarkssocknarna hittills haft om hand, utbytas mot det af Kungl. Maj:t här föreslagna sättet, måste man öfversätta formuläret till finska språket ty i de finsktalande lappmarkssocknarna kanske man ej kan få till kommunalombud andra än sådana, som hvarken kunna läsa eller skriva svenska språket. Men prästen däremot är där enligt gällande författning skyldig att kunna finska språket. Han mottager sålunda uppgifterna muntligen på finska och skrifer naturligtvis ut dem på svenska. Därmed är den saken klarerad. Sedan kommer han med församlingsboken till mantalskrifningsförrättningen och lämnar exakta uppgifter, sådana som han fått dem, och jag kan icke förstå, att, om man skrifer uppgifterna på en blankett och lämnar in dem, de därigenom skola bli mera tillförlitliga, än om en person muntligen inför prästen lämnar uppgifterna och denne genast därom gör anteckning.

På liknande sätt te sig förhållandena öfver hela Norrland, dock i olika grad allt efter befolkningens täthet och områdenas storlek. I allmänhet kommer sålunda på landsbygden och isynnerhet i Norrland kommunalombudsinstitutionen att vara olämplig och obekvä, och det torde vara ytterst svårt att få kommunalombud, som äro villiga att underkasta sig så omfattande besvär, som vore den nödvändiga förutsättningen, om de skulle samvetsgrant fylla sin funktion. Och då man betänker, att deras arbete

*Ang. ändring i
mantalskrifningsförordningen.
(Forts.)*

Ang. ändring i gäller uteslutande ett politiskt syfte och icke kommunens intressen, då det går ut på att se till, huruvida hvarje mantalsskrifven verkligen är kvalificerad att utöfva politisk rösträtt, så fordras det ett brinnande politiskt nit hos kommunalombuden, för att de skola vara villiga underkasta sig stora besvär för att hvar och en politiskt röstberättigad skall bli upptagen såsom sådan.

Det antydes i den kungl. propositionen, att man skulle väcka ombudens intresse genom att anse deras befattningar såsom trappsteg till andra kommunala förtroendeuppdrag. Jag tror emellertid icke, att det är så många sådana att fika efter, att vederbörande kommunalmedlemmar vilja ställa tid och krafter till förfogande för att ernå dessa, såsom Kungl. Maj:t tycks förutsätta.

Jag vill icke inlåta mig på en juridisk tolkning af »26 § valagen», ty jag är icke jurist. Jag har endast velat påpeka några praktiska olägenheter, som skulle bli en följd af hvad Kungl. Maj:t här föreslagit, och det är dessa synpunkter, som föresväfvat utskottet, då det har afstyrkt hvad Kungl. Maj:t i § 4 föreslagit angående de obligatoriska skriftliga uppgifterna. Jag tror, som sagdt, att olägenheterna med det framlagda förslaget äro större än den nytta, som därigenom skulle vinnas, och jag tillåter mig därför i likhet med flera föregående talare yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall tillåta mig att först göra ett par anmärkningar med anledning af herr Perssons i Stallerhult yttrande. Han sade, att utskottets förslag i § 4 var olämpligt, då det var svårt att definiera ordet »allmoge». Det uttrycket ha vi emellertid haft i 50 år i förevarande bestämmelser i mantalsskrifningsförordningen, och det kan därför icke sägas utgöra något hinder för den ifrågakvarande paragrafens antagande. Äfvenledes äro de bestämmelser, som här äro föreslagna i afseende på uppgifters lämnande, de samma som förut gällt; de, som lämna muntliga uppgifter komma att förfara i det afseendet på samma sätt som hittills.

Vidare anmärkte herr Carl Persson, att kommunalombudsinstitutionen icke vore något nytt. Ja, det är alldeles riktigt. Den har förut funnits, men jag vill erinra om, att det i kungl. propositionen anföres, att ombudens betydelse är ungefär ingen nu för tiden. Det är således meningen att upplifva och förstärka institutionen, så att den får inflytande. När frågan om mantalsskrifningsförordningen var före vid 1894 års riksdag, uppmärksammades från landtmannahåll, att anordningen med uppgifters hop-samlande genom sexmän — hvilket då liksom nu användes i en del orter — var olämplig, därför att dessa gjorde anspråk på ersättning. Jag föreställer mig, att kommunalombuden likaledes göra anspråk på ersättning, när de nu få en så vidgad uppgift, och detta har äfven blifvit framhållet af en talare på smålandsbanken.

I så fall få antingen kommunerna betala ombuden eller ock få de enskilda betala ombuden. Det finnes icke något hinder härför i författningen, men det blir betungande.

Vidare förmenade herr Carl Persson, att kyrkoböckerna vore ett tillförlitligt material. Trodde jag det, skulle jag vara mera villig att gå med på reformen, men att kyrkoböckerna äro särskildt tillförlitliga, har man svårt att föreställa sig, när man får i kungl. propositionen veta, att det i en församling nära Stockholm kan vara en skillnad mellan antalet mantalsskrifna och antalet kyrkoskrifna på 1,700. Detta beror nog icke på, att bara den ena längden eller boken är felaktig; sannolikt är, att fel finnas i bägge.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet talade om att det var nödvändigt att i de »speciellt kritiska» fallen ha ett sådant arrangemang som det föreslagna. Ja, men har det icke funnits kritiska fall förut? Gäller icke äfven nu ett visst åldersstreck; låt vara att det blifvit höjdt från 21 till 24 år, och gäller det icke äfven nu för utöfvande af rösträtt att vara välfrejdad, att vara af svensk nationalitet o. s. v.? Alla dessa uppgifter hämtas, såvidt jag förstår, ur mantalslängden och komma därifrån in i de kommunala längderna: fyrktalslängden upprättas ju med stöd af mantalslängden. Jag föreställer mig, att det förut funnits lika kritiska fall, som de, hvilka nu i en hast upptäckts; men det har icke varit tal härom förut. Jag kan icke underlåta påpeka att, om man afsett att företaga en genomgripande reform som den förevarande, förslaget därom bort framläggas i sammanhang med valagen. Då så ej skett, kan det vara lämpligt, om det nu förevarande ärendet blir föremål för ytterligare öfvervägande af Kungl. Maj:t.

Herr statsrådet sade också, att förslaget vore så enkelt och att det blott gällde att lämna en uppgift till mantalsskrifningen. Men det har icke föreslagits någon ändring i förordningen om kyrkoböckers förande; det står där fortfarande, att uppgifter skola lämnas till förskrifningarna. Behöfves nu ej dessa, vore väl skäl i att genom ett tillägg till kyrkoskrifningsförfattningen i detta hänseende befria allmänheten därifrån. Jag tror detta är ett ytterligare skäl, hvarför Kungl. Maj:t har anledning att fundera öfver saken ytterligare en gång.

Hur måne kommer det, om propositionen bifalles, att ställa sig med sjömäns rösträtt? det vore intressant att få veta. Riksdagen har aflåtit en skrifvelse till Kungl. Maj:t om underlättande af sjömäns rösträtt. Men hur blir det med det arrangemang, som nu föreslås, ställdt med sjömannens rösträtt? Jag befarar, att ingen sjöman får rösträtt.

Jag tror icke, att herr justitieministern har rätt, när han säger, att de, som icke vilja vara med på kungl. förslaget, icke vilja ha någon ordning på detta område. Jag protesterar mot detta påstående, och jag är öfvertygad om, att ett *successivt* genomförande af den ordning, som Kungl. Maj:t här föreslagit, skulle medföra fördelar; men jag tror, att förhållandena kunna ordna sig skäligen väl, utan att det på en gång kastas fram ett så bryskt, för all-

Ang. ändring i mänheten betungande och, enligt min mening, i det stora hela olämpligt förslag som det föreliggande. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Petersson*: Herr talman! Jag anser mig böra säga några ord emot den senaste ärade talarens anförande, såvidt det rörde mig. Det gäller två punkter, och jag besvarar båda mycket kort.

Han säger, att rösträttsbestämmelserna i fråga om en person, som är vanfrenad eller af främmande nationalitet, gälla äfven nu. Ja, men den stora skillnaden är att, med den politiska rösträtten, sådan den hittills varit och med nuvarande röstlängder, har det endast i ytterligt sällsynta undantagsfall förekommit, att en person är mantalsskrifven i en kommun och där politiskt röstberättigad utan att tillika vara kyrkoskrifven där. Och det är blott det man kräver, att kyrkoskrifningen och mantalsskrifningen skola ske på samma ställe. Och då så är, har man hittills icke haft behof af några särskilda bestämmelser härutinnan. Men nu varder förhållandet annorlunda.

Det andra jag ville bemöta var hans anmärkning, att det icke vore i lagen tydligen uttaladt, att samma uppgift, som lämnades till förskrifningen, också skulle användas vid mantalsskrifningen. Nej, det kan icke stå i författningen, därför att man icke kan förbjuda en person, som så vill, att lämna sin mantalsuppgift direkt vid mantalsskrifningen. I författningen kan därför icke den angifna proceduren bestämdt föreskrivas, men den är den naturliga och blir den vanliga samt utvecklas af sig själf utan alla lagbestämmelser. Man lämnar alltså sina skriftliga uppgifter vid förskrifningarna, och om en person är nyinflyttad bifogar han sitt prästbetyg; därmed har han fullgjort sin uppgiftsskyldighet till pastor, och uppgiften går sedan till mantalsskrifningen.

Herr *Jansson* i Edsbäcken: Herr talman! Jag begärde ordet för att yttra något med anledning af hvad en talare på västgötabänken sade angående min ringa person. Han antydde, att jag skulle påstått, att det var svårt att lämna dessa uppgifter skriftligen. Jag har sagt, att jag alltid begagnat mig af det sättet icke blott för egen del utan äfven för deras vidkommande, för hvilka jag varit skyldig att lämna uppgifter.

Så antydde han vidare, att det kunde sättas i fråga, huruvida jag tillhörde allmogen eller ej. Jag har funderat på hvad han därmed kunde mena. Om han möjligen ville insinuera, eller ansåg det tvifvelaktigt, huruvida jag tillhörde den högerorganisation, som finnes på vissa platser i landet och som antagit det välljudande namnet »Sveriges allmoge», så vill jag emellertid ge honom rätt, och härmed förklara, att jag icke tillhör allmogen i den bemärkelsen.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall endast tillåta mig ytterligare en anmärkning. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet sade, att vi, som här äro emot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, icke vilja göra någonting alls för att underlätta mantalsskrifningens byggande på kyrkoskrifningen. Med anledning af hvad jag framhöll i fråga om uppgifters lämnande till förskrifningen, yttrade herr statsrådet vidare, att man icke kunde taga in i författningarna något förbud för person, som så önskade, att lämna uppgift till förskrifningarna, och han höll före, att hela det af Kungl. Maj:ts föreslagna arrangemanget skulle bli enkelt och gå af sig själf. Förhållandena skulle ändå intvingas i den riktning, som nu ifrågasattes. Ja, det är just hvad jag tror kommer att ske, om vi bifalla utskottets förslag. Utskottet har nämligen här föreslagit åtskilliga åtgärder för att underlätta öfverensstämmelsen mellan mantalslängden och församlingsboken, ehuru utskottet icke velat gå till väga på det skarpa och enligt min uppfattning olämpliga sätt, som Kungl. Maj:ts förslag anvisar. Å sid. 26 i utskottets förslag står: »— — — att därest någon af dessa icke är kyrkoskrifven i församlingen, anteckning härom göres i längden» etc. Detta innebär naturligtvis för vederbörande ett påpekande, att de skola fullgöra en dylik skyldighet. I det afseendet tror jag, att utskottets förslag är ett steg i rätt riktning. Utskottet har ansett det vara bäst att på denna väg gå fram successivt med små steg, och att man då säkrare skall komma till målet, än om man genast kommer med ett förslag, mot hvilket den stora allmänheten säkerligen kommer att ganska skarpt reagera, emedan den skall finna det synnerligen besvärligt och obehöfligt.

Ang. ändring i
mantalsskrif-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. I enlighet med de därunder förekomna yrkandena framställde herr vice talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därå och bifall i stället till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet oförändrad; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit Kungl. Maj:ts framställning i ämnet oförändrad.

Voteringen utföll med 137 ja mot 67 nej, hvadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Herr *Johansson* i Jönköping afgaf en motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående reglering af löneförhållandena m. m. vid rikets hofrätter.

Denna motion, som erhöill ordningsnumret 251, blef på begäran omedelbart remitterad till statsutskottet.

Vidare aflämnade herr *Kvarnzelius* en af honom med flere under-tecknad motion, n:o 252, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fördelning af de medel, som komma att under år 1909 och 1910 afsättas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder.

Sistnämnda motion bordlades.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af § 79 rege-ringsformen;

n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande ändrade grunder för tillsättning af borgmästare samt af rådmän och magistratssekreterare i Stock-holm m. m.;

n:o 8, i anledning af väckta motioner om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af vissa paragrafer i riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 95, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bort-tagande af bron öfver Norrån å järnvägen Vännäs—Umeå—Stor-sandskår m. m.;

n:o 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående an-slag till fortsättning af statsbanorna Morjärv—Lappträsk, Bastu-träsk—Skellefteå—Kallholmsfjärden, Östersund—Ströms vattudal (Ulriksfors) samt Järna—Norrköping m. m.;

n:o 97, i anledning af väckt motion om årligt understöd åt af-lidne stationskarlen M. E. Dahls moder, änkan Anna Helena Gustafsson;

n:o 98, i anledning af väckt motion om pension åt förre signalkarlen vid statens järnvägar N. Lilja;

n:o 99, om anvisande af i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 100, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anställande af bokhållare vid Stockholms och Göteborgs hospital samt Piteå hospital och asyl;

n:o 101, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående personligt lönetillägg åt viss personal vid telegrafverkets linjedistrikt;

n:o 102, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upphörande af Landeryds pastorats prebendeegenkap;

n:o 103, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående anslag för inköp af psykiatriska tidskrifter för den psykiatriska kliniken vid Stockholms hospital;

n:o 104, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i de villkor, som föreskrifvits för åtnjutande af aflöning å den för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas fastställda stat;

n:o 105, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

n:o 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Malmö stad för vissa delar af den till Malmö hospital anslagna, men till statsverket indragna tionde från jordar inom stadens område; och

n:o 107, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplats för bostad åt maskinisten vid vattenledningsverket i Trollhättan;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 4, i anledning af dels åtskilliga motioner afseende statens bidrag till eller statsverkets öfvertagande af vägunderhållet på landet, dels och vissa andra motioner om ändringar i väglagen;

bevillningsutskottets betänkande n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående beskattning af socker m. m.; samt

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 8, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående anordnande af inlåningsrörelse vid riksbanken och dess afdelningskontor;

n:o 9, i anledning af motion om ändrad lydelse af 43 § i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 10, angående ändringar i aflöningsstaten för riksbanken; och

n:o 11, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:
herr *Ericsson* i Ofvanmyra under den 24 april,
» *Thorsson* » » 22 »
» *Nilson* i Örebro » » 22 » och
» *Otto* » » 23 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,21 på natten.

In fidem
Per Cronvall.